Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șaptea)

24 mai 2012*

„Concurență — Decizie a unei asocieri de întreprinderi — Piața serviciilor de acceptare a operațiunilor efectuate cu carduri de debit, de debit cu plată amânată și de credit — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE — Comisioane interbancare multilaterale generice — Articolul 81 alineatele (1) și (3) CE — Noțiunea de restricție accesorie — Lipsa necesității obiective — Restrângere a concurenței prin efect — Condiții de acordare a unei exceptări individuale — Dreptul la apărare — Măsură corectivă — Penalitate cu titlu cominatoriu — Motivare — Proporționalitate”

În cauza T-111/08,

MasterCard, Inc., cu sediul în Wilmington, Delaware (Statele Unite),

MasterCard International, Inc., cu sediul în Wilmington,

MasterCard Europe, cu sediul în Waterloo (Belgia),

reprezentate de B. Amory, de V. Brophy, de S. McInnes, avocați, și de T. Sharpe, QC,

reclamante,

susținute de

Banco Santander, SA, cu sediul în Santander (Spania), reprezentată de F. Lorente Hurtado, de P. Vidal Martínez și de A. Rodriguez Encinas, avocați,

de

Royal Bank of Scotland plc, cu sediul în Edinburgh (Regatul Unit), reprezentată de D. Liddell, solicitor, de D. Waelbroeck, avocat, de N. Green, QC, și de M. Hoskins, barrister,

de

HSBC Bank plc, cu sediul în Londra (Regatul Unit), reprezentată de M. Coleman, de P. Scott, solicitors, și de R. Thompson, QC,

de

Bank of Scotland plc, cu sediul în Edinburgh, reprezentată inițial de S. Kim, de K. Gordon și de C. Hutton, solicitors, și ulterior de J. Flynn, QC, de E. McKnight și de K. Fountoukakos-Kyriakakos, solicitors,

* Limba de procedură: engleza.

de

Lloyds TSB Bank plc, cu sediul în Londra, reprezentată de E. McKnight, de K. Fountoukakos-Kyriakakos, solicitors, și de J. Flynn, QC,

și de

MBNA Europe Bank Ltd, cu sediul în Chester (Regatul Unit), reprezentată de A. Davis, solicitor, și de J. Swift, QC,

intervenientе,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de F. Arbault, de N. Khan și de V. Bottka și ulterior de N. Khan și de V. Bottka, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat inițial de E. Jenkinson și de I. Rao, în calitate de agenți, ulterior de I. Rao, de S. Ossowski și de F. Penlington și în sfârșit de I. Rao, de S. Ossowski și de C. Murrell, în calitate de agenți, asistați de J. Turner, QC, și de J. Holmes, barrister,

de

British Retail Consortium, cu sediul în Londra, reprezentat de P. Crockford, solicitor, și de A. Robertson, barrister,

și de

EuroCommerce AISBL, cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată inițial de F. Tuytschaever și de F. Wijckmans și ulterior de F. Wijckmans și de J. Stuyck, avocați,

intervenienți,

având ca obiect, cu titlu principal, o cerere de anulare a Deciziei C(2007) 6474 final a Comisiei din 19 decembrie 2007 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/34.579 – MasterCard, Cazul COMP/36.518 – EuroCommerce, Cazul COMP/38.580 – Commercial Cards) și, cu titlu subsidiar, o cerere de anulare a articolelor 3-5 și 7 din aceeași decizie,

TRIBUNALUL (Camera a șaptea),

compus din domnul A. Dittrich, președinte, doamna I. Wiszniewska-Białecka și domnul M. Prek (raportor), judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 iulie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

I — *Reclamanta*

1 MasterCard este o organizație internațională de plată (denumită în continuare „organizația de plată MasterCard”) reprezentată de mai multe persoane juridice: societatea holding MasterCard, Inc., și cele două filiale ale acesteia, MasterCard International, Inc., și MasterCard Europe (denumite în continuare, împreună, „reclamantele”).

2 Reclamantele sunt responsabile cu administrarea și coordonarea sistemelor de plăți efectuate cu carduri MasterCard și Maestro (denumite în continuare, împreună, „sistemul MasterCard” și, respectiv, „cardurile MasterCard”), ceea ce include, printre altele, stabilirea normelor sistemului și furnizarea de servicii de autorizare și de compensare pentru instituțiile financiare participante. Răspunderea pentru activitățile de emitere a cardurilor MasterCard și pentru încheierea de acorduri de afiliere cu comercianți în vederea acceptării de către aceștia a plăților cu carduri MasterCard revine instituțiilor financiare.

3 Înainte de 25 mai 2006, întreaga proprietate asupra organizației de plată MasterCard și drepturile de vot corespunzătoare aparțineau băncilor. La data menționată, MasterCard a făcut obiectul unei listări la bursa din New York (Statele Unite) (denumită în continuare „IPO”), care i-a modificat structura și administrarea.

II — *Procedura administrativă care a condus la decizia atacată*

4 La 30 martie 1992 și la 27 iunie 1997, Comisia Comunităților Europene a fost sesizată prin intermediul unor plângeri depuse de British Retail Consortium (denumit în continuare „BRC”) și, respectiv, de EuroCommerce AISBL împotriva, *inter alia*, a Europay International SA (denumită în continuare „Europay”), devenită ulterior MasterCard Europe.

5 La 22 mai 1992, în mai 1993 și la 8 septembrie 1994, Europay a transmis diverse notificări. Acestea au fost urmate de o notificare cu privire la totalitatea sistemelor de plată ale Europay, aplicabilă începând de la 1 iulie 1995.

6 La 13 aprilie 2002, în urma comunicării privind obiecțiunile pe care o adresase Europay și a răspunsului acesteia, Comisia a publicat o comunicare, în conformitate cu articolul 19 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] CE și [82] CE (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în care își anunța intenția de a adopta o poziție favorabilă în privința anumitor norme ale sistemului Europay, printre care nu se numărau cele privind comisioanele interbancare generice.

7 La 22 noiembrie 2002, Comisia a inițiat din oficiu o investigație cu privire la comisioanele interbancare generice din cadrul Spațiului Economic European (SEE) în ceea ce privește cardurile comerciale.

8 La 24 septembrie 2003, Comisia a transmis reclamantelor o comunicare privind obiecțiunile referitoare la normele sistemului MasterCard și la deciziile lor cu privire la comisioanele interbancare generice.

9 La 5 iunie 2004, reclamantele au răspuns la această comunicare privind obiecțiunile.

10 La 21 iunie 2006, Comisia a adresat reclamantelor o comunicare suplimentară privind obiecțiunile (denumiră în continuare „CSO”).

11 La 3 și la 4 iulie, precum și la 22 august 2006, reclamantele au avut acces la dosarul Comisiei.

12 La 15 octombrie 2006, reclamantele au răspuns la CSO (răspuns denumit în continuare „RCSO”).

13 La 14 și la 15 noiembrie 2006, reclamantele au fost ascultate în cursul unei audieri.

14 La 23 martie 2007, Comisia a adresat reclamantelor o scrisoare de prezentare a situației de fapt.

15 La 16 mai 2007, reclamantele au răspuns la scrisoarea de prezentare a situației de fapt.

Decizia atacată

16 La 19 decembrie 2007, Comisia a adoptat Decizia C(2007) 6474 final privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/34.579 – MasterCard, Cazul COMP/36.518 – EuroCommerce, Cazul COMP/38.580 – Commercial Cards) (denumită în continuare „decizia atacată”), ale cărei elemente esențiale sunt reproduse în continuare.

I — *Sistem cvadripartit de carduri bancare și comisioane interbancare*

17 Comisia amintește că un sistem cvadripartit de carduri bancare, denumit și sistem deschis, precum sistemul MasterCard, este diferit de sistemele tripartite prin faptul că, în sistemele cvadripartite, instituția financiară care emite cardul bancar (denumită în continuare „banca de emitere” sau „emitentul”) poate fi diferită de instituția financiară care furnizează comercianților serviciile de acceptare, adică serviciile care le permit să accepte cardurile ca mijloc de decontare a operațiunilor (denumită în continuare „banca de acceptare” sau „acceptantul”) [considerentele (234)-(249) ale deciziei atacate].

18 Comisioanele interbancare privesc relațiile dintre banca de emitere și cea de acceptare la momentul decontării operațiunilor de plată cu cardul și corespund unei sume reținute în favoarea băncii de emitere. Acestea trebuie diferențiate de comisioanele facturate comercianților de către banca de acceptare [„merchant service charge”, comisioane pentru serviciul prestat comerciantului (denumite în continuare „MSC-uri”].

19 Comisia a subliniat că organizația de plată MasterCard nu impune în general băncilor de emitere un anumit mod de utilizare a sumelor rezultate din comisioanele interbancare și nu controlează în mod sistematic utilizarea acestora de către bănci [considerentul (138) al deciziei atacate]. Comisia a constatat, de asemenea, că reclamantele nu calificau sau nu mai calificau comisioanele interbancare drept preț sau compensație pentru anumite servicii prestate comercianților de către băncile de emitere, ci drept mecanism de echilibrare a cererii din partea titularilor de carduri și a comercianților [considerentele (146)-(155) ale deciziei atacate].

20 Decizia atacată nu se referă la toate comisioanele interbancare percepute în cadrul sistemului MasterCard, ci doar la cele pe care decizia atacată le califică drept comisioane interbancare multilaterale generice aplicabile în cadrul SEE sau al zonei euro în lipsa unor comisioane interbancare stabilite în mod bilateral între bănci de emitere și de acceptare sau a unor comisioane interbancare stabilite în mod colectiv la nivel național (denumite în continuare „CIM-uri”) [considerentul (118) al deciziei atacate].

II — *Definirea pieței relevante*

21 Potrivit Comisiei, trebuie să se distingă trei piețe diferite ale produselor în domeniul sistemelor de carduri bancare cvadripartite: mai întâi, o piață „în amonte”, corespunzătoare serviciilor furnizate unor instituții financiare printr-un sistem de carduri bancare, piață în cadrul căreia diferitele sisteme de

carduri se află în concurență (denumită în continuare „piața intersisteme”), apoi, o primă piață „în aval”, în cadrul căreia băncile de emitere se află în concurență pentru clientela formată din titularii de carduri bancare (denumită în continuare „piața de emitere”), în sfârșit, o a doua piață „în aval”, în care băncile de acceptare se află în concurență pentru clientela formată din comercianți (denumită în continuare „piața de acceptare”) [considerentele (278)-(282) ale deciziei atacate].

22 Comisia a definit piața relevantă ca fiind constituită din piețele de acceptare naționale din statele membre ale SEE [considerentele (283)-(329) ale deciziei atacate].

23 Aceasta nu a acceptat argumentația susținută de reclamante în cursul procedurii administrative, potrivit căreia nu ar exista decât o singură piață relevantă a produselor, și anume aceea în cadrul căreia serviciile oferite de sistemele de carduri de plată la cererea comună a titularilor de carduri și a comercianților se află în concurență între ele și cu toate celelalte mijloace de plată, inclusiv cu numerarul și cu cecurile [considerentele (250)-(277) ale deciziei atacate].

III — *Aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE*

A — *Decizia unei asocieri de întreprinderi*

24 Potrivit Comisiei, deciziile organizației de plată MasterCard referitoare la stabilirea CIM-urilor constituie decizii ale unei asocieri de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, în pofida modificărilor de structură și de administrare determinate de listarea la bursă (IPO) a MasterCard.

25 În primul rând, aceasta a apreciat, în esență, că organizația de plată MasterCard constituia o asociere de întreprinderi înainte de IPO și că evenimentul respectiv nu a afectat elementele determinante care justifică această calificare [considerentele (345)-(357) ale deciziei atacate]. Comisia a subliniat în special că schimbarea intervenită în deținerea proprietății economice asupra organizației de plată MasterCard nu constituia un element determinant [considerentul (358) al deciziei atacate]. Aceasta a atras de asemenea atenția că administrarea asocierii în Europa rămânea sub controlul băncilor [considerentele (359)-(367) ale deciziei atacate].

26 În al doilea rând, Comisia a observat că nu se contesta faptul că deciziile referitoare la CIM-uri adoptate anterior IPO constituiau decizii ale unor asocieri de întreprinderi. Această calificare trebuia să fie menținută în privința deciziilor referitoare la CIM-uri adoptate ulterior IPO. Pentru a ajunge la această concluzie, Comisia s-a întemeiat în special pe subzistența unei comunități de interese între organizația de plată MasterCard și bănci și pe acceptarea de către acestea din urmă a noului mod de administrare a organizației [considerentele (370)-(399) ale deciziei atacate].

B — *Restrângerea concurenței*

27 Arătând în același timp existența anumitor elemente care indică existența unei restrângeri a concurenței prin obiect, Comisia și-a întemeiat analiza exclusiv pe efectele CIM-urilor de restrângere a concurenței pe piața de acceptare [considerentele (401)-(407) ale deciziei atacate].

28 Potrivit Comisiei, membrii organizației de plată MasterCard exercită în mod colectiv o putere de piață asupra comercianților și a clienților acestora. Astfel, CIM-urile ar avea ca efect creșterea bazei MSC-urilor, deși acestea din urmă ar putea fi mai mici în lipsa CIM-urilor și dacă ar exista o interdicție de stabilire unilaterală *a posteriori* a tarifelor aplicabile operațiunilor de către băncile de emitere (denumită în continuare „interdicția de stabilire a tarifelor *ex post*”). De aici ar rezulta că CIM-urile examinate de Comisie în decizia atacată ar genera o restrângere a concurenței prin prețuri între băncile de acceptare, în detrimentul comercianților și al clienților acestora [considerentele (410), (411) și (522) ale deciziei atacate].

29 În această privință, pe de o parte, Comisia a reținut că efectele restrictive ale CIM-urilor ar influența nu doar acceptarea operațiunilor transfrontaliere, ci și pe cea a operațiunilor naționale, referindu-se în special la împrejurarea că CIM-urile se aplicau în anumite state membre ca urmare a lipsei de comisioane interbancare bilaterale sau naționale și că acestea puteau servi drept referință pentru stabilirea unor comisioane interbancare naționale [considerentele (412)-(424) ale deciziei atacate].

30 Pe de altă parte, Comisia a dedus din mai multe elemente de probă că CIM-urile determinau un nivel de bază pentru MSC-uri [considerentele (425)-(438) ale deciziei atacate].

31 În plus, aceasta a observat, în esență, că rolul CIM-urilor în cadrul pieței de emitere și al pieței intersisteme consolida efectele acestora de restrângere a concurenței pe piața în cauză, întrucât, pe de o parte, este în interesul băncilor de emitere să propună clienților lor carduri pentru care sunt prevăzute CIM-uri mari și, pe de altă parte, concurența dintre sistemele de carduri pentru clientela băncilor este în detrimentul sistemelor care propun CIM-uri mici [considerentele (461)-(491) ale deciziei atacate].

32 Comisia a constatat, de asemenea, că nu era în interesul băncilor de acceptare să exercite o presiune concurențială asupra CIM-urilor în scopul reducerii acestora, întrucât ar beneficia de ele în mod direct sau indirect [considerentele (499)-(501) ale deciziei atacate].

33 În ceea ce îi privește pe comercianți, aceștia nu ar fi în măsură să exercite o constrângere suficientă asupra cuantumului CIM-urilor [considerentele (502)-(506) ale deciziei atacate]. Comisia a ajuns la această concluzie luând în considerare, printre altele, efectele altor norme ale sistemului MasterCard, în special efectul normei care impune acceptarea tuturor cardurilor, provenind de la toate băncile („Honour All Cards Rule”, denumită în continuare „HACR”) [considerentele (507)-(521) ale deciziei atacate], precum și atracția consumatorilor pentru acest mijloc de plată [considerentele (504) și (506) ale deciziei atacate].

C — *Aprecierea eventualei necesități obiective a CIM-urilor pentru funcționarea sistemului MasterCard*

34 În prealabil, Comisia a amintit că, contrar restricțiilor necesare pentru punerea în aplicare a unei operațiuni principale, restricțiile dezirabile exclusiv pentru succesul comercial al operațiunii respective sau care prezintă creșteri ale eficienței nu puteau fi examinate decât în cadrul articolului 81 alineatul (3) CE [considerentele (524)-(531) ale deciziei atacate].

35 Comisia a apreciat că CIM-urile nu pot fi considerate restricții accesorii, întrucât nu reprezintă o necesitate obiectivă pentru funcționarea unui sistem deschis de carduri de plată. Acesta ar putea funcționa exclusiv pe baza unei remunerări a băncilor de emitere de către titularii de carduri, a băncilor de acceptare de către comercianți și a proprietarului sistemului prin intermediul comisioanelor plătite de băncile de emitere și de acceptare [considerentele (549)-(552) ale deciziei atacate]. În această privință, Comisia s-a întemeiat pe împrejurarea că cinci sisteme deschise de carduri bancare funcționează în Europa fără CIM-uri [considerentele (555)-(614) ale deciziei atacate]. De asemenea, aceasta s-a referit la scăderea comisioanelor interbancare impusă de Banca Centrală a Australiei și la lipsa de efect a acestei scăderi asupra viabilității sistemului MasterCard [considerentele (634)-(644) ale deciziei atacate].

36 În ceea ce privește efectele HACR, Comisia a arătat că eliminarea CIM-urilor nu ar însemna o libertate a băncilor de emitere de a stabili în mod liber și unilateral comisioanele interbancare, din moment ce acest risc ar putea fi evitat printr-o normă cu efecte mai puțin restrictive asupra concurenței, precum interdicția de stabilire a tarifelor *ex post* [considerentele (553) și (554) ale deciziei atacate].

37 Comisia nu a acceptat argumentele reclamantelor întemeiate pe creșterea costurilor pe care ar determina-o eliminarea CIM-urilor. Astfel, aceasta a negat că eliminarea în cauză ar fi avut drept consecință o creștere a contribuțiilor plătite de titularii de carduri la un nivel la care cererea ar deveni

insuficientă [considerentele (609)-(614) ale deciziei atacate]. De asemenea, Comisia nu a acceptat analiza reclamantelor întemeiată pe faptul că lipsa de CIM-uri ar conduce la o redistribuire colectivă a costurilor în sistem și ar avea asupra taxelor impuse comercianților un efect identic cu cel al CIM-urilor [considerentele (615)-(619) ale deciziei atacate].

38 Comisia nu a considerat nici că CIM-urile reprezentau o necesitate obiectivă pentru ca sistemul MasterCard să poată concura cu sistemele tripartite [considerentele (620)-(625) ale deciziei atacate].

39 Pe de altă parte, Comisia a apreciat că efectul restrictiv al CIM-urilor asupra concurenței era semnificativ [considerentele (649)-(660) ale deciziei atacate] și că acestea afectau schimburile comerciale dintre statele membre [considerentele (661) și (662) ale deciziei atacate].

IV — *Aplicarea articolului 81 alineatul (3) CE*

40 Potrivit Comisiei, în esență, argumentele economice invocate de reclamante, întemeiate pe rolul CIM-urilor în echilibrarea sistemului MasterCard și în maximizarea acestuia, nu sunt suficiente pentru a demonstra că CIM-urile generează avantaje obiective. Comisia consideră că nu a impus reclamantelor o sarcină a probei excesivă prin faptul că le-a solicitat să prezinte dovezi empirice. Aceasta a invocat, de asemenea, anumite elemente care contrazic argumentația reclamantelor, precum producția semnificativă a unor sisteme de carduri bancare care funcționează fără CIM-uri și importanța veniturilor pe care băncile le generează prin activitatea lor de emitere de carduri [considerentele (679)-(701) și (729)-(733) ale deciziei atacate].

41 În plus, Comisia a analizat baza teoretică pe care se întemeiază reclamantele, și anume modelul Baxter, dar a respins argumentația acestora din cauza limitelor inerente ale modelului în cauză [considerentele (720)-(724) ale deciziei atacate].

42 În ceea ce privește condiția ca o parte echitabilă din profit să fie rezervată utilizatorilor, Comisia a apreciat că reclamantele nu prezentaseră probe care să demonstreze că eventuale avantaje obiective ar compensa inconvenientele pe care le prezintă CIM-urile pentru comercianți și pentru clienții acestora [considerentele (739)-(746) ale deciziei atacate].

V — *Dispozitivul*

43 Articolele 1 și 2 din dispozitivul deciziei atacate au următorul cuprins:

„*Articolul 1*

Din data de 22 mai 1992 până la 19 decembrie 2007, organizația de plată MasterCard și persoanele juridice care o reprezintă, respectiv [reclamantele], au încălcat articolul 81 [CE] și, de la 1 ianuarie 1994 până la 19 decembrie 2007, articolul 53 din Acordul privind SEE prin stabilirea, în fapt, a unui preț minim pe care comercianții trebuie să îl achite băncii acceptante în schimbul acceptării cardurilor de plată în [SEE], și aceasta prin intermediul comisioanelor interbancare generice în cadrul SEE pentru cardurile de credit și de debit cu plată amânată pentru consum cu însemnele MasterCard și pentru cardurile de debit cu însemnul MasterCard sau Maestro.

Articolul 2

Organizația de plată MasterCard și persoanele juridice care o reprezintă sunt obligate să pună capăt încălcării prevăzute la articolul 1 în conformitate cu dispozițiile articolelor 3-5 de mai jos.

Organizația de plată MasterCard și persoanele juridice care o reprezintă vor evita repetarea încălcării prin orice act sau comportament descris la articolul 1 care are un obiect sau un efect identic ori similar. În mod special, vor evita aplicarea comisioanelor interbancare SEPA/în cadrul zonei euro."

44 La articolul 3 din decizia atacată, Comisia a impus reclamantelor să abroge în mod oficial, în termen de șase luni, CIM-urile în cauză, să modifice normele rețelei asocierii și să anuleze toate deciziile privind CIM-urile. La articolul 4 din decizia menționată, se impune reclamantelor să comunice instituțiilor financiare, precum și caselor de compensație și băncilor de decontare interesate de operațiunile din SEE modificările aduse normelor rețelei asocierii în termen de șase luni. La articolul 5 din aceeași decizie, se impune reclamantelor să publice pe internet un rezumat al deciziei atacate. Articolul 6 din aceasta din urmă prevede posibilitatea de a solicita Comisiei o prelungire a termenului de șase luni acordat reclamantelor pentru a respecta dispozițiile prevăzute la articolele 2-5. În sfârșit, articolul 7 din decizia atacată prevede că nerespectarea uneia dintre aceste dispoziții va fi sancționată printr-o amendă în cuantum de 3,5 % din cifra de afaceri mondială consolidată zilnică a reclamantelor.

Procedura

45 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 1 martie 2008, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

46 Prin ordonanța din 12 septembrie 2008, președintele Camerei a cincea a Tribunalului a admis intervenția Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în susținerea concluziilor Comisiei.

47 Printr-o primă ordonanță din 9 decembrie 2008, președintele Camerei a cincea a Tribunalului a admis intervenția BRC și a EuroCommerce în susținerea concluziilor Comisiei.

48 Printr-o a doua ordonanță din 9 decembrie 2008, președintele Camerei a cincea a Tribunalului a admis intervenția următoarelor societăți în susținerea concluziilor reclamantelor:

— Banco Santander SA;

— HSBC Bank plc (denumită în continuare „HSBC");

— Bank of Scotland plc;

— Royal Bank of Scotland plc (denumită în continuare „RBS");

— Lloyds TSB Bank plc (denumită în continuare „Lloyds TSB");

— MBNA Europe Bank Ltd (denumită în continuare „MBNA").

49 Reclamantele au solicitat, la 4 august și la 5 decembrie 2008, precum și la 19 februarie, la 29 aprilie și la 23 iulie 2009, ca anumite elemente confidențiale conținute în cererea introductivă, în memoriul în apărare, în replică, în anumite memorii în intervenție și, respectiv, în duplică să nu fie comunicate intervenientelor. Reclamantele au prezentat o versiune neconfidențială a acestor diferite acte de procedură. Comunicarea către interveniente a actelor de procedură menționate a fost limitată la această versiune neconfidențială. Intervenientele nu au ridicat obiecții cu privire la acest aspect.

50 La 25 februarie 2009, RBS a solicitat ca anumite elemente confidențiale conținute în memoriul său în intervenție să fie excluse de la comunicarea către celelalte interveniente. În ziua următoare, MBNA, HSBC și Bank of Scotland au formulat cereri similare în ceea ce privește memoriul lor în intervenție. La 3 martie 2009, EuroCommerce a formulat o solicitare similară în ceea ce privește memoriul său în intervenție. Intervenientele au prezentat o versiune neconfidențială a memoriului lor în intervenție.

Comunicarea către celelalte interveniente a memoriilor în intervenție menționate a fost limitată la această versiune neconfidențială. Intervenientele în cauză nu au ridicat obiecții cu privire la acest aspect.

51 La 8 ianuarie 2010, reclamantele au propus Tribunalului adoptarea unei măsuri de organizare a procedurii, în temeiul articolului 64 alineatul (4) din Regulamentul de procedură. La 29 ianuarie și la 31 martie 2010, reclamantele au solicitat ca anumite elemente confidențiale conținute în cererea lor de adoptare a unei măsuri de organizare a procedurii și, respectiv, în răspunsul Comisiei la această cerere să nu fie comunicate intervenientelor și au prezentat o versiune neconfidențială a acestor diferite acte de procedură. Comunicarea către interveniente a actelor menționate a fost limitată la această versiune neconfidențială. Intervenientele nu au ridicat obiecții cu privire la acest aspect.

52 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a șaptea) a decis deschiderea procedurii orale.

53 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 8 iulie 2011.

Concluziile părților

54 Reclamantele solicită Tribunalului:

— declararea acțiunii ca fiind admisibilă;

— anularea deciziei atacate sau, în subsidiar, anularea articolelor 3-5 și 7 din aceasta;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

55 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

56 Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, BRC și EuroCommerce solicită Tribunalului respingerea acțiunii.

57 Banco Santander, RBS, Lloyds TSB și MBNA solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

58 HSBC solicită Tribunalului anularea deciziei atacate.

59 Bank of Scotland solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate sau, în subsidiar, anularea articolelor 3-5 și 7 din aceasta;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

I — *Cu privire la cererea de măsuri de organizare a procedurii prezentată de reclamante*

60 Reclamantele doresc să se solicite Comisiei, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, să modifice un fragment din duplică prin eliminarea referirilor la angajamentele unilaterale asumate de acestea.

61 Din acest fragment din duplică reiese că, ulterior adoptării deciziei atacate, discuțiile dintre reclamante și Comisie au continuat și au condus la angajamente referitoare la o nouă metodă de calculare a CIM-urilor, angajamente pe baza cărora membrul Comisiei însărcinat cu problemele privind concurența a susținut că „aceasta nu vedea niciun motiv de a propune Colegiului inițierea unei proceduri împotriva CIM-urilor stabilite potrivit acestei noi metode”.

62 Reclamantele consideră că aceste referiri încalcă acordul încheiat cu Comisia, potrivit căruia discuțiile dintre ele și orice eventual aranjament cu privire la CIM-uri ar fi „confidențiale” și „sub toate rezervele” (without prejudice). Comisia subliniază că reintroducerea CIM-urilor este un fapt de notorietate, întrucât atât reclamantele, cât și Comisia au publicat comunicate de presă pe această temă. Ea susține, de asemenea, că reclamantele interpretează în mod eronat noțiunea „sub toate rezervele”.

63 Potrivit unei jurisprudențe constante, este de competența Tribunalului să aprecieze utilitatea unor măsuri de organizare a procedurii [Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Corus UK/Comisia, C-199/99 P, Rec., p. I-11177, punctul 67, Hotărârea Tribunalului din 20 martie 1991, Pérez-Mínguez Casariego/Comisia, T-1/90, Rec., p. II-143, punctul 94, și Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, Neumann/OAPI (Forma unui cap de microfon), T-358/04, Rep., p. II-3329, punctul 66].

64 În speță, este suficient să se constate că referirile în litigiu privesc un eveniment ulterior adoptării deciziei atacate și, prin urmare, fără efect asupra legalității acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-395/94, Rec., p. II-875, punctul 252 și jurisprudența citată).

65 Prin urmare, trebuie respinsă cererea de măsuri de organizare a procedurii prezentată de reclamante, fără a fi necesar să se examineze conținutul exact al obligațiilor implicate prin menționarea, în corespondența dintre părți, a faptului că discuțiile acestora erau confidențiale și „sub toate rezervele”.

II — *Cu privire la admisibilitatea conținutului anumitor anexe la înscrisurile părților*

66 Comisia apreciază că argumentele care se regăsesc în anumite anexe la cererea introductivă și la replică trebuie respinse ca inadmisibile în conformitate cu jurisprudența Tribunalului, întrucât prezența unor argumente în anexe ar depăși funcția pur probatorie și de instrument atribuită acestora.

67 În replică, reclamantele arată că anexele amintite doar susțin argumente menționate chiar în textul cererii introductive și că, prin urmare, acestea sunt admisibile. Situația ar fi diferită în ceea ce privește anumite anexe la memoriul în apărare, care ar conține argumente neinvocate în textul propriu-zis al memoriului menționat și care, în consecință, nu ar trebui luate în considerare în cadrul prezentei proceduri.

68 În temeiul articolului 21 din Statutul Curții de Justiție și al articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, cererea introductivă trebuie să cuprindă obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate. Potrivit unei jurisprudențe constante, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, este necesar ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta este întemeiată să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil, din chiar textul cererii introductive. Deși cuprinsul acesteia poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la

anumite fragmente din documentele anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu poate suplini absența elementelor esențiale ale argumentării în drept, care, în temeiul dispozițiilor menționate anterior, trebuie să figureze în cererea introductivă. În plus, nu este de competența Tribunalului să cerceteze și să identifice în anexe motivele și argumentele care ar putea fi considerate temei al acțiunii, anexele având o funcție pur probatorie și de instrument (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 17 septembrie 2007, Microsoft/Comisia, T-201/04, Rep., p. II-3601, punctul 94 și jurisprudența citată).

69 Această interpretare a articolului 21 din Statutul Curții și a articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură vizează deopotrivă condițiile de admisibilitate a replicii, care este destinată, potrivit articolului 47 alineatul (1) din același regulament, completării cererii introductive (Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 68 de mai sus, punctul 95).

70 Chiar dacă, având în vedere prezumția de legalitate de care beneficiază actele adoptate de instituțiile Uniunii Europene, cererea introductivă și memoriul în apărare au, fiecare, un alt scop și, prin urmare, trebuie să îndeplinească cerințe diferite, totuși, în ceea ce privește posibilitatea unei trimiteri la înscrisuri anexate la memoriul în apărare, trebuie să se adopte aceeași abordare ca în cazul cererii introductive, având în vedere că articolul 46 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul de procedură precizează că memoriul în apărare trebuie să conțină argumentele de drept și de fapt invocate.

71 Criticile privind trimiterea la anexe vor fi examinate, dacă va fi cazul, în contextul analizei diferitelor motive și argumente la care se referă. Anexele nu vor fi luate în considerare decât în măsura în care susțin sau completează motivele sau argumentele invocate expres de părți în cuprinsul înscrisurilor lor și atunci când este posibil să se determine cu precizie care sunt elementele conținute de acestea care susțin sau completează motivele sau argumentele respective (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 68 de mai sus, punctul 99).

III — *Cu privire la fond*

72 Prezenta acțiune constă, pe de o parte, în principal, într-o cerere de anulare a deciziei atacate și, pe de altă parte, în subsidiar, într-o cerere de anulare a articolelor 3-5 și 7 din aceasta.

A — *Cu privire la cererea de anulare a deciziei atacate*

73 În susținerea acestei cereri, reclamantele invocă patru motive, întemeiate, în primul rând, pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE ca urmare a unor erori în analiza efectelor CIM-urilor asupra concurenței, în al doilea rând, pe încălcarea articolului 81 alineatul (3) CE, în al treilea rând, pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE ca urmare a calificării eronate a unor decizii ale unei asocieri de întreprinderi aplicate CIM-urilor și, în al patrulea rând, pe existența unor vicii care afectează procedura administrativă, precum și pe erori de fapt.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât Comisia ar fi concluzionat în mod eronat că stabilirea CIM-urilor constituia o restrângere a concurenței

74 Acest motiv cuprinde, în esență, două aspecte. În cadrul primului aspect, reclamantele susțin că în mod eronat Comisia a reținut că CIM-urile produceau efecte de restrângere a concurenței. În cadrul celui de al doilea aspect, acestea pretind că Comisia ar fi trebuit să concluzioneze că CIM-urile erau în mod obiectiv necesare pentru funcționarea sistemului MasterCard.

75 Trimiterea pe care o fac reclamantele la pretinsa necesitate obiectivă a CIM-urilor trebuie înțeleasă ca însemnând că Comisia ar fi trebuit să concluzioneze că acestea constituiau o restricție accesorie în raport cu sistemul MasterCard și că, prin urmare, nu era îndreptățită să examineze efectele lor asupra concurenței în mod autonom, ci ar fi trebuit să le examineze împreună cu efectele sistemului MasterCard de care erau legate.

76 Întrucât răspunsul care trebuie dat la cel de al doilea aspect condiționează posibilitatea unei examinări autonome a efectelor CIM-urilor asupra concurenței, este necesar să se înceapă cu examinarea acestuia.

a) Cu privire la aspectul motivului întemeiat pe aprecierea eronată a necesității obiective a CIM-urilor

77 Noțiunea de restricție accesorie include orice restricție care este direct legată de o operațiune principală și necesară pentru realizarea acesteia (Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 2001, M6 și alții/Comisia, T-112/99, Rec., p. II-2459, punctul 104).

78 Prin restricție direct legată de realizarea unei operațiuni principale trebuie să se înțeleagă orice restricție care este subordonată ca importanță față de realizarea operațiunii în cauză și care implică o legătură evidentă cu aceasta (Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 105).

79 În ceea ce privește condiția referitoare la caracterul necesar al unei restricții, aceasta implică o dublă examinare. Astfel, trebuie să se verifice, pe de o parte, dacă restricția este în mod obiectiv necesară pentru realizarea operațiunii principale și, pe de altă parte, dacă este proporțională în raport cu aceasta (Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 106).

80 În ceea ce privește examinarea necesității obiective a unei restricții, trebuie amintit că, întrucât nu se poate admite existența unui criteriu al caracterului rezonabil, condiția necesității obiective nu poate fi interpretată ca implicând o punere în balanță a efectelor pro și anticoncurențiale ale unui acord. Astfel, o asemenea analiză poate avea loc numai în cadrul specific al articolului 81 alineatul (3) CE. Prin urmare, examinarea necesității obiective a unei restricții în raport cu operațiunea principală nu poate fi decât relativ abstractă. Nu este vorba despre a analiza dacă, având în vedere situația concurenței pe piața în cauză, restricția este indispensabilă pentru succesul comercial al operațiunii principale, ci despre a stabili dacă, în cadrul special al operațiunii principale, restricția este necesară pentru realizarea acestei operațiuni. Dacă, în lipsa restricției, operațiunea principală se dovedește dificil sau chiar imposibil de realizat, restricția poate fi considerată o necesitate obiectivă pentru realizarea acesteia (Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctele 107 și 109).

81 În ceea ce privește examinarea caracterului proporțional al restricției în raport cu realizarea operațiunii principale, trebuie să se verifice dacă durata acesteia și domeniul său de aplicare material și geografic nu depășesc ceea ce este necesar pentru realizarea operațiunii în cauză. În cazul în care durata sau domeniul de aplicare al restricției depășește ceea ce este necesar pentru realizarea operațiunii, aceasta trebuie să facă obiectul unei analize separate în cadrul articolului 81 alineatul (3) CE (Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 113).

82 În sfârșit, având în vedere că aprecierea caracterului accesoriu al unei restricții în raport cu o operațiune principală implică aprecieri economice complexe din partea Comisiei, controlul jurisdicțional al acestei aprecieri se limitează la verificarea respectării normelor de procedură, a caracterului suficient al motivării și a exactității materiale a situației de fapt, a absenței unei erori vădite de apreciere și a unui abuz de putere (Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 114).

83 În speță, este în discuție doar condiția legată de necesitatea obiectivă a CIM-urilor. În esență, reclamantele, susținute de mai multe intervenient, invocă două obiecții. Acestea susțin că decizia atacată este afectată de o eroare, întrucât Comisia ar fi aplicat criterii juridice eronate. De asemenea, acestea apreciază că Comisia ar fi săvârșit o eroare vădită de apreciere în examinarea necesității obiective a CIM-urilor menționate.

Cu privire la obiecția întemeiată pe aplicarea unor criterii juridice eronate

84 Reclamantele reproșează Comisiei că nu a analizat CIM-urile în contextul lor juridic și economic. Acestea susțin că Comisia a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a dedus din ipoteza potrivit căreia sistemul MasterCard putea să funcționeze în lipsa unor CIM-uri că acestea nu reprezentau o

necesitate obiectivă. Dimpotrivă, din jurisprudență ar rezulta că, dacă, în lipsa restricției, operațiunea principală se dovedește dificil de realizat, restricția poate fi considerată o necesitate obiectivă pentru realizarea acesteia. Situația ar fi identică dacă operațiunea principală ar fi mai dificil de realizat sau nu s-ar putea realiza decât în condiții mai incerte, cu o probabilitate de succes mai redusă.

85 Comisia contestă temeinicia acestei obiecții.

86 Având în vedere jurisprudența citată la punctele 77-82 de mai sus, această obiecție trebuie respinsă ca neîntemeiată.

87 Desigur, astfel cum amintesc în mod întemeiat reclamantele, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, la examinarea efectelor de restrângere a concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie să se țină seama de cadrul concret în care își produce efectele un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată și în special de contextul economic și juridic în care întreprinderile în cauză își desfășoară activitatea, de natura produselor sau a serviciilor vizate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței relevante (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, European Night Services și alții/Comisia, T-374/94, T-375/94, T-384/94 și T-388/94, Rec., p. II-3141, punctul 136 și jurisprudența citată).

88 Totuși, acest lucru nu implică, astfel cum par să susțină reclamantele, obligativitatea luării în considerare a avantajelor reprezentate de CIM-uri pentru sistemul MasterCard în scopul de a stabili dacă ele sunt în mod obiectiv necesare pentru funcționarea acestuia.

89 După cum reiese din jurisprudența citată la punctul 77 de mai sus, examinarea necesității obiective a unei restricții are un caracter relativ abstract. Astfel, numai restricțiile necesare pentru ca operațiunea principală să poată funcționa în orice situație pot fi considerate ca intrând în domeniul de aplicare al teoriei restricțiilor accesorii. Astfel, considerațiile care se referă la caracterul indispensabil al restricției având în vedere situația concurenței pe piața în cauză nu intră sub incidența analizei caracterului accesoriu al restricției (a se vedea în acest sens Hotărârea M6 și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 121).

90 În consecință, împrejurarea că lipsa CIM-urilor poate avea consecințe negative asupra funcționării sistemului MasterCard nu implică, în sine, faptul că CIM-urile trebuie considerate ca fiind o necesitate obiectivă, dacă din examinarea sistemului MasterCard în contextul său economic și juridic rezultă că acesta poate funcționa și în absența lor.

91 Prin urmare, raționamentul Comisiei, care deduce lipsa necesității obiective a CIM-urilor din împrejurarea că sistemul MasterCard ar putea funcționa în absența acestora, nu este afectat de nicio eroare de drept.

92 Astfel, contrar celor susținute de reclamante, Comisia nu a aplicat criterii juridice eronate. În consecință, această obiecție trebuie respinsă.

Cu privire la obiecția întemeiată pe examinarea eronată a necesității obiective a CIM-urilor

93 Întrucât CIM-urile, pe de o parte, constituie o modalitate generică de decontare a operațiunilor, care se aplică acestora în lipsa unui acord mai specific între băncile de emitere și de acceptare și, pe de altă parte, corespund unui transfer de fonduri în favoarea băncilor de emitere, trebuie să se examineze eventuala necesitate obiectivă a CIM-urilor sub aceste două aspecte.

— Cu privire la necesitatea obiectivă a CIM-urilor ca modalități generice de decontare a operațiunilor

94 Reclamantele susțin, în esență, că CIM-urile sunt în mod obiectiv necesare pentru sistemul MasterCard, întrucât constituie o modalitate generică de decontare a operațiunilor. În lipsa unor CIM-uri, HACR, întrucât implică onorarea tuturor operațiunilor efectuate cu un card MasterCard, ar

avea drept consecință lăsarea acceptanților la discreția emitenților, care ar putea stabili în mod unilateral cuantumul comisionului interbancar, comercianții și acceptanții fiind obligați să accepte operațiunea.

95 În considerentul (554) al deciziei atacate, Comisia a răspuns la această critică subliniind următoarele:

„Posibilitatea ca anumite bănci emitente să îi exploateze pe acceptanții obligați să respecte HACR ar putea fi înlăturată printr-o normă a rețelei cu efecte mai puțin restrictive asupra concurenței decât soluția actuală a MasterCard, care impune aplicarea generică a unui anumit nivel de comisioane interbancare. Soluția alternativă ar fi o normă care să impună băncilor o interdicție de stabilire a tarifelor *ex post* în lipsa unui acord bilateral între ele. Această normă ar obliga banca creditoare să accepte orice plată valabil introdusă în sistem de o bancă debitoare și ar interzice fiecărei bănci să factureze comisioane celeilalte bănci în lipsa unui acord bilateral cu privire la nivelul comisioanelor respective. Această soluție menită să «protejeze» acceptanții de un abuz de putere al emitenților în temeiul HACR este mai puțin restrictivă pentru concurență decât un CIM, întrucât nu stabilește un nivel minim al prețurilor pentru fiecare parte a sistemului.”

96 Trebuie să se constate că un astfel de raționament nu conține nicio eroare vădită de apreciere. Astfel, existența unor modalități generice de decontare a operațiunilor mai puțin restrictive pentru concurență decât CIM-urile nu permite ca acestea să fie considerate în mod obiectiv necesare pentru funcționarea sistemului MasterCard exclusiv pe baza calității lor de modalitate generică de decontare a operațiunilor.

97 Această concluzie nu este infirmată de argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că Comisia nu ar fi îndreptățită să ia în considerare ipoteza unui sistem MasterCard care funcționează pe baza unei interdicții de stabilire a tarifelor *ex post* mai degrabă decât pe baza unor CIM-uri, pentru motivul că o astfel de interdicție nu ar fi rezultatul funcționării pieței și, prin urmare, ar constitui o intervenție de tip „reglementare”. Prin faptul că a raționat astfel, Comisia și-ar fi încălcat obligația de a examina situația concurenței în lipsa acordului.

98 O astfel de argumentație rezultă dintr-o interpretare eronată a jurisprudenței, potrivit căreia, dacă trebuie să se considere că un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată în litigiu este interzisă în urma denaturărilor concurenței care sunt efectul acesteia, trebuie să se examineze concurența în cadrul real în care ar avea loc în lipsa acordului, a deciziei unei asocieri de întreprinderi sau a practicii concertate în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 28 mai 1998, Deere/Comisia, C-7/95 P, Rec., p. I-3111, punctul 76 și jurisprudența citată).

99 Desigur, termenii acestei comparații trebuie să fie realiști. Prin urmare, revenea Comisiei sarcina de a examina dacă ipoteza unui sistem MasterCard care să funcționeze fără CIM-uri era viabilă din punct de vedere economic și putea fi în consecință luată în considerare pentru comparație. În schimb, Comisia nu era obligată să demonstreze că funcționarea pieței ar forța băncile de emitere și de acceptare să decidă ele însele adoptarea unei norme mai puțin restrictive pentru concurență decât CIM-urile.

— Cu privire la necesitatea obiectivă a CIM-urilor ca mecanism de transfer de fonduri în favoarea băncilor de emitere

100 În consecință, trebuie să se verifice în ce măsură Comisia a putut considera în mod legitim că o normă care interzice stabilirea tarifelor *ex post* era suficientă pentru a permite funcționarea sistemului MasterCard – caz în care CIM-urile nu pot fi considerate în mod obiectiv necesare – sau dacă, dimpotrivă, funcționarea acestui sistem necesita un mecanism de transfer de fonduri în favoarea băncilor de emitere.

101 Nu este vorba despre efectuarea unei comparații menite să stabilească dacă sistemul MasterCard funcționează mai eficient cu CIM-uri decât exclusiv pe baza unei interdicții de stabilire a tarifelor *ex post*. A proceda astfel ar însemna să se țină seama de eventualele avantaje ale CIM-urilor, ceea ce, după cum subliniază în mod întemeiat Comisia, intră în sfera examinării în raport cu articolul 81 alineatul (3) CE (a se vedea jurisprudența citată la punctul 80 de mai sus, precum și Hotărârea Tribunalului din 23 octombrie 2003, Van den Bergh Foods/Comisia, T-65/98, Rec., p. II-4653, punctul 107).

102 În considerentele (549)-(648) ale deciziei atacate, Comisia a apreciat că CIM-urile nu erau în mod obiectiv necesare, întrucât sistemul MasterCard putea funcționa exclusiv pe baza unei remunerări a băncilor de emitere de către titularii de carduri, a băncilor de acceptare de către comercianți și a proprietarului sistemului prin intermediul comisioanelor plătite de băncile de emitere și de acceptare.

103 În susținerea analizei sale, Comisia s-a întemeiat pe împrejurarea că cinci sisteme deschise de carduri bancare funcționau în Europa fără CIM-uri. Aceasta s-a referit, de asemenea, la lipsa de efect asupra sistemului MasterCard din Australia a scăderii comisioanelor interbancare impuse de Banca Centrală a Australiei (denumită în continuare „exemplul australian”). În plus, Comisia și-a întemeiat analiza pe împrejurarea că, în cadrul activității de emitere desfășurate de bănci, cardurile MasterCard generau pentru acestea și alte venituri sau avantaje financiare decât CIM-urile.

104 Reclamantele și unele interveniente contestă relevanța elementelor de probă invocate de Comisie pentru a demonstra lipsa necesității obiective a CIM-urilor. Criticile acestora sunt îndreptate împotriva abordării Comisiei, care a examinat cinci sisteme naționale diferite de sistemul MasterCard atât prin caracteristicile lor, cât și prin dimensiune. Reclamantele contestă, de asemenea, relevanța exemplului australian. În plus, mai multe interveniente subliniază dificultățile cu care s-ar confrunta dacă ar funcționa într-un sistem fără CIM-uri, exclusiv pe baza unei interdicții de stabilire a tarifelor *ex post*. Necesitatea de a identifica alte venituri ar implica o creștere a costurilor facturate titularilor de carduri, o reducere a avantajelor serviciilor asociate cardurilor MasterCard, precum și o migrare spre produse sau servicii alternative. Aceste dificultăți ar fi deosebit de importante pentru instituțiile financiare de dimensiuni mici sau care nu desfășoară decât o activitate de emitere.

105 Comisia contestă temeinicia acestor critici și subliniază în special că argumentația reclamantelor cu privire la cele cinci sisteme naționale trebuie declarată inadmisibilă, întrucât este cuprinsă într-o anexă.

106 Întrucât CIM-urile constituie un mecanism de transfer de fonduri în favoarea băncilor de emitere, necesitatea lor obiectivă pentru funcționarea sistemului MasterCard trebuie examinată în contextul mai general al resurselor și al avantajelor economice pe care băncile le obțin din activitatea lor de emitere de carduri.

107 În această privință, trebuie subliniat că, pentru băncile de emitere, cardurile de credit generează venituri importante, constând în special în dobânzile facturate titularilor de carduri. Astfel, din considerentul (346) al CSO, la care face trimitere considerentul (612) al deciziei atacate, rezultă că, pentru „băncile de emitere importanța împrumutării de bani prin intermediul unor carduri de credit poate fi ridicată, mai ales pe piețele în cadrul cărora cardurile de credit sunt utilizate pe scară largă, precum Regatul Unit, țara cu cel mai mare număr de carduri MasterCard de credit în circulație”. O astfel de apreciere se regăsește și la nota de subsol nr. 829 din decizia atacată, în care se subliniază că, „în Regatul Unit, de exemplu, băncile de emitere generează 90 % din veniturile lor din resurse care provin de la titularii de carduri (în principal dobânzi) și numai 10 % din comisioanele interbancare”.

108 În ceea ce privește cardurile de debit, Comisia a susținut, în esență, în considerentele (347) și (348) ale CSO, la care face trimitere considerentul (612) al deciziei atacate, că acestea generau beneficii comerciale importante pentru bănci, altele decât comisioanele interbancare, permițându-le să reducă numărul de operațiuni cu numerar și cu cecuri și, prin urmare, costurile care ar decurge altfel din administrarea manuală a unor astfel de metode de plată.

109 Trebuie să se constate că existența unor astfel de venituri și de beneficii face să fie puțin probabil ca, în lipsa unor CIM-uri, o parte importantă a băncilor să înceteze sau să își reducă în mod semnificativ activitatea de emitere de carduri MasterCard sau să modifice condițiile de emitere a acestora într-o măsură care ar fi de natură să îi determine pe titularii cardurilor în cauză să prefere alte metode de plată sau să recurgă la carduri care aparțin unor sisteme tripartite, ceea ce ar putea fi de natură să repună în discuție viabilitatea sistemului MasterCard.

110 Cu alte cuvinte, deși într-un sistem care funcționează fără CIM-uri se poate prevedea o diminuare a avantajelor acordate titularilor de carduri sau a rentabilității activității de emitere de carduri, se poate concluziona în mod rezonabil că o astfel de diminuare nu ar fi suficientă pentru a repune în discuție viabilitatea sistemului MasterCard.

111 Această concluzie este susținută de exemplul australian, la care Comisia s-a referit în considerentele (634)-(644) ale deciziei atacate. Astfel, din acest exemplu rezultă că o reducere foarte mare a comisioanelor interbancare ale sistemului MasterCard, impusă de Banca Centrală a Australiei, nu a avut efecte semnificative asupra viabilității acestuia și, mai ales, nu a determinat o migrare spre sisteme tripartite, deși acestea din urmă nu erau vizate de reglementarea adoptată de Banca Centrală a Australiei.

112 Reclamantele și unele intervenient consideră că exemplul australian nu constituie un element de probă relevant, pentru motivul că, în primul rând, acesta se referă la o reducere, iar nu la o eliminare a comisioanelor interbancare, în al doilea rând, Comisia nu ar fi demonstrat că condițiile de piață în Australia și în SEE erau suficient de apropiate pentru a permite comparații și, în al treilea rând, această reducere a fost o sursă de efecte negative pentru titularii de carduri.

113 Desigur, nu poate fi contestat faptul că o reducere, chiar considerabilă, a comisioanelor interbancare nu are un conținut echivalent cu cel al ipotezei unui sistem MasterCard care funcționează fără mecanism de transfer de fonduri din segmentul „acceptare” spre segmentul „emitere”, ipoteză avută în vedere în scopul analizării existenței necesității obiective a CIM-urilor pentru funcționarea sistemului MasterCard.

114 Cu toate acestea, rămâne faptul că, în eventualitatea în care un astfel de mecanism ar prezenta necesitatea obiectivă pretinsă de reclamante, ar fi fost în mod rezonabil de așteptat ca reducerea semnificativă a comisioanelor interbancare impusă în Australia să aibă efecte negative asupra funcționării sistemului MasterCard.

115 Or, trebuie să se constate că nu s-au produs asemenea efecte negative. Astfel, în ceea ce privește concurența sistemelor tripartite, din considerentul (636) al deciziei atacate rezultă că „cota de piață combinată deținută de American Express și de Diners Club în Australia a crescut astfel doar puțin, de la 15 % la 17 %, pentru ca ulterior să se stabilizeze”. De asemenea, Comisia nu a observat o scădere a activității sistemului MasterCard, ci, dimpotrivă, o creștere a cotei de piață a acestuia, precum și a cifrei sale de afaceri. Deși o asemenea creștere se poate explica în parte, după cum recunoaște Comisia, prin dispariția unui sistem concurent, aceasta a fost totuși îndreptățită să sublinieze, în considerentul (641) al deciziei atacate, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, că creșterea în cauză reprezenta o „tendință clară”, de natură să conteste temeinicia argumentației reclamantelor întemeiate pe prăbușirea unui sistem MasterCard care ar funcționa fără CIM-uri.

116 Această concluzie nu este infirmată de argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că nu se poate presupune că condițiile pieței din Australia sunt în mod necesar asemănătoare cu cele din SEE, astfel încât să se poată trasa paralele credibile.

117 Astfel, din decizia atacată rezultă că Diners Club și American Express dețineau o cotă de piață mult mai mică în SEE decât în Australia (cota de piață a acestora era de 17 % și, respectiv, de 19 % în Australia, în timp ce în SEE era de numai 2 % și, respectiv, de 3 %). În consecință, dacă există posibile diferențe între condițiile de piață din Australia și cele din SEE, acestea favorizează mai degrabă rezistența sistemului MasterCard în Europa la o funcționare fără CIM-uri.

118 În ceea ce privește pretinsa împrejurare potrivit căreia situația deținătorilor de carduri din Australia s-ar fi înrăutățit după reglementarea comisioanelor interbancare, este, desigur, adevărat că din elementele de probă prezentate de reclamante rezultă că scăderea comisioanelor interbancare a putut conduce la o creștere a costurilor facturate titularilor de carduri sau la reducerea anumitor avantaje.

119 Cu toate acestea, împrejurarea că băncile de emitere au transferat, în parte, scăderea comisioanelor interbancare asupra titularilor de carduri nu are, ca atare, niciun efect în cadrul examinării eventualei necesități obiective a CIM-urilor. Situația ar fi diferită dacă ar rezulta că creșterea costurilor facturate titularilor de carduri sau reducerea avantajelor acordate anterior ar determina o reducere substanțială a utilizării cardurilor MasterCard de către aceștia și, astfel, ar putea repune în discuție viabilitatea sistemului în cauză. Or, după cum s-a subliniat la punctul 115 de mai sus, această situație nu s-a verificat.

120 Având în vedere toate cele de mai sus, Comisia a putut concluziona în mod legitim că CIM-urile nu reprezentau o necesitate obiectivă pentru funcționarea sistemului MasterCard.

121 În aceste condiții, nu este necesar să se examineze criticile reclamantelor și ale intervenientelor cu privire la compararea sistemului MasterCard cu cele cinci sisteme naționale de carduri bancare care funcționează fără CIM-uri.

122 Prin urmare, acest aspect al motivului trebuie respins.

b) Cu privire la aspectul motivului întemeiat pe erori de apreciere în analiza efectelor CIM-urilor asupra concurenței

123 Reclamantele, susținute de mai multe interveniente, arată că analiza Comisiei privind efectele CIM-urilor asupra concurenței este eronată în mai multe privințe.

124 Comisia solicită respingerea acestui aspect al motivului.

125 Trebuie amintit că, în decizia atacată, Comisia a întemeiat existența unor efecte de restrângere a concurenței, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, pe împrejurarea că CIM-urile aveau, în mod direct sau indirect, o influență asupra cuantumului comisioanelor interbancare percepute de băncile de emitere și că, întrucât băncile de acceptare urmăreau să transfere acest cost asupra comercianților, stabileau un preț de bază pentru MSC-uri. Din acest fapt, Comisia a dedus că CIM-urile aveau ca efect restrângerea concurenței pe piața de acceptare [considerentele (410) și (522) ale deciziei atacate].

126 Mai exact, Comisia:

— a subliniat că CIM-urile, pe de o parte, se aplicau operațiunilor transfrontaliere, în lipsa unor comisioane interbancare mai specifice [considerentele (412)-(415) ale deciziei atacate] și, pe de altă parte, fie se aplicau operațiunilor naționale în lipsa unor comisioane interbancare interne, fie serveau drept referință pentru adoptarea acestora [considerentele (416)-(424) ale deciziei atacate];

— a dedus din două analize cantitative ale efectelor CIM-urilor asupra MSC-urilor [considerentele (426)-(436) ale deciziei atacate] și din declarațiile unor comercianți înregistrate în cursul unui studiu efectuat chiar de Comisie în anul 2004 [denumit în continuare „studiul privind piața comercianților”, considerentele (437) și (438) ale deciziei atacate] că CIM-urile constituiau obstacolul în calea unei scăderi a MSC-urilor sub un anumit nivel;

— a luat în considerare efectele concurenței asupra pieței de emitere și asupra pieței intersisteme, atrăgând atenția asupra faptului că era în interesul băncilor de emitere să propună carduri pentru care era prevăzut un CIM mare și că concurența dintre sistemele de carduri pentru clientela băncilor era în detrimentul sistemelor care propuneau CIM-uri mici [considerentele (461)-(498) ale deciziei atacate];

— a arătat, în esență, că nu era în interesul băncilor de acceptare să exercite o presiune concurențială asupra CIM-urilor în scopul reducerii acestora [considerentele (499)-(501) ale deciziei atacate];

— a reținut că comercianții nu erau în măsură să exercite o constrângere suficientă asupra CIM-urilor [considerentele (502)-(521) ale deciziei atacate].

127 Astfel cum s-a amintit la punctul 87 de mai sus, la evaluarea unui acord, a unei decizii a unei asocieri de întreprinderi sau a unei practici concertate în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie să se țină seama de cadrul concret în care își produce efectele și în special de contextul economic și juridic în care întreprinderile în cauză își desfășoară activitatea, de natura produselor sau a serviciilor vizate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței relevante.

128 Pe de altă parte, astfel cum s-a subliniat deja la punctul 98 de mai sus, dacă trebuie să se considere că un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată în litigiu este interzisă în urma denaturărilor concurenței care sunt efectul acesteia, trebuie să se examineze concurența în cadrul real în care ar avea loc în lipsa acordului, a deciziei unei asocieri de întreprinderi sau a practicii concertate în cauză.

Cu privire la aspectele referitoare la examinarea concurenței în lipsa unor CIM-uri

129 Reclamantele și mai multe interveniente susțin că Comisia nu și-a îndeplinit obligația de a examina concurența în cadrul real în care ar avea loc în lipsa unor CIM-uri. Acestea invocă, în esență, două obiecții.

130 În cadrul primei obiecții, reclamantele se referă la absența unei relații de concurență între băncile de emitere și cele de acceptare pentru a aprecia că nu putea fi constatat de Comisie caracterul restrictiv al CIM-urilor asupra concurenței, din moment ce lipsa acestora nu implica existența unui proces competitiv care să conducă la reducerea comisioanelor interbancare. Acestea amintesc că, fără un mecanism de decontare generică a operațiunilor, sistemul MasterCard nu ar putea funcționa. Reclamantele consideră de asemenea că, pe de o parte, Comisia a concluzionat în mod eronat că, în lipsa unor CIM-uri, ar avea loc negocieri bilaterale între bănci de emitere și bănci de acceptare și că astfel de negocieri ar conduce în final la dispariția comisioanelor interbancare și, pe de altă parte, a luat în considerare în raționamentul său interdicția de stabilire a tarifelor *ex post*.

131 Această obiecție trebuie respinsă.

132 Astfel, pe de o parte, pentru motivele menționate la punctele 94-120 de mai sus, împrejurarea că ipoteza unui sistem MasterCard care să funcționeze fără CIM-uri – exclusiv pe baza unei norme de interzicere a stabilirii tarifelor *ex post* – pare să aibă un caracter viabil din punct de vedere economic este suficientă pentru a justifica luarea acesteia în considerare în cadrul analizei efectelor CIM-urilor asupra concurenței.

133 În ceea ce privește, pe de altă parte, critica privind referirea din decizia atacată la negocieri bilaterale între bănci de emitere și de acceptare, trebuie subliniat că, deși Comisia s-a referit la astfel de negocieri în considerentul (460) al deciziei atacate, a procedat astfel, în esență, pentru a sublinia că, într-un sistem MasterCard care funcționează fără CIM-uri, acceptanții care acceptă comisioane interbancare pe o bază bilaterală și-ar asuma riscul de a nu rămâne competitivi pe piața de acceptare și că, prin urmare, în lipsa unor CIM-uri, era previzibil că, în final, nu s-ar mai percepe comisioane interbancare pentru decontarea operațiunilor.

134 Trebuie să se constate că o asemenea analiză nu este în mod vădit eronată. Se poate considera în mod rezonabil că CIM-urile, prin faptul că permit o transparență între bănci de acceptare cu privire la nivelul comisioanelor interbancare aplicate operațiunilor, facilitează transferul tuturor comisioanelor sau cel puțin al unei părți substanțiale a acestora asupra comercianților, băncile de acceptare fiind

sigure că creșterea indusă asupra cuantumului MSC-urilor nu va avea efect asupra poziției lor competitive. Cu toate acestea, se poate considera în mod rezonabil că o asemenea siguranță nu ar exista într-un sistem care funcționează fără CIM-uri și că, prin urmare, transferul unui comision interbancar acceptat pe o bază bilaterală asupra comercianților ar risca să afecteze poziția competitivă a băncii de acceptare în cauză.

135 În cadrul celei de a doua obiecții, reclamantele și mai multe interveniente reproșează Comisiei că nu a demonstrat că eliminarea CIM-urilor ar ridica nivelul concurenței dintre acceptanți. Această obiecție poate fi divizată în patru serii de critici.

136 În primul rând, se susține că în mod eronat Comisia a luat în considerare concurența intersisteme, deși aceasta ar fi lipsită de relevanță în ceea ce privește analiza efectelor CIM-urilor asupra concurenței dintre acceptanți. De asemenea, se arată că, întrucât Comisia s-a întemeiat în mod explicit pe o restrângere a concurenței prin efect, considerentele deciziei atacate referitoare la obiectul CIM-urilor, precum calificarea acestora „preț minim recomandat”, nu trebuie luate în considerare.

137 În primul rând, trebuie să se constate că împrejurarea, prezentată de Comisie în considerentele (461)-(498) ale deciziei atacate, potrivit căreia concurența dintre sistemul MasterCard și celelalte sisteme de carduri bancare pentru clientela băncilor conducea la o presiune pentru creșterea cuantumurilor CIM-urilor constituie un element relevant al contextului economic, în sensul jurisprudenței citate la punctul 127 de mai sus. Prin urmare, Comisia a putut în mod legitim să o ia în considerare în cadrul examinării efectelor CIM-urilor asupra concurenței.

138 În al doilea rând, trebuie arătat că, în considerentele (401)-(407) ale deciziei atacate, Comisia a subliniat că CIM-urile aveau „probabil, prin natura lor, potențialul de a stabili prețurile” [considerentul (405) al deciziei atacate]. De asemenea, aceasta a respins, în mod corect, argumentele reclamantelor întemeiate pe urmărirea unor obiective legitime ale CIM-urilor sau pe lipsa intenției de a restrânge concurența. Cu toate acestea, Comisia a decis, în considerentul (407) al deciziei atacate, să nu „formuleze o concluzie definitivă cu privire la problema dacă CIM-urile [organizației de plată] MasterCard constituiau o restrângere prin obiect în sensul articolului 81 alineatul (1) [CE]”, pentru motivul că era în mod clar stabilit „că CIM-urile [organizației de plată] MasterCard [avea]u ca efect restrângerea și denaturarea semnificativă a concurenței pe piețele de acceptare, în detrimentul comercianților”.

139 Obiectul și efectul anticoncurențial al unei decizii a unei asocieri de întreprinderi nu sunt condiții cumulative, ci alternative pentru a aprecia dacă o astfel de decizie intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE. Caracterul alternativ al acestei condiții, indicat prin conjuncția „sau”, conduce la necesitatea de a analiza, mai întâi, însuși obiectul deciziei, ținând seama de contextul economic în care aceasta trebuie să fie aplicată. Cu toate acestea, în cazul în care analiza cuprinsului deciziei nu ar indica un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se examineze efectele acesteia și, pentru a fi interzisă, să se constate că sunt reunite elementele care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ. Nu este necesar să se examineze efectele unei decizii în cazul în care obiectul anticoncurențial al acesteia este dovedit (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 6 octombrie 2009, GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P, Rep., p. I-9291, punctul 55).

140 În această privință, nu este inutil să se sublinieze că articolul 81 alineatul (1) litera (a) CE prevede în mod expres că reprezintă restrângeri ale concurenței măsurile care constau în a stabili în mod direct sau indirect prețurile de cumpărare sau de vânzare și că, potrivit jurisprudenței, obiectul articolului 81 alineatul (1) litera (a) CE constă în a interzice întreprinderilor să denatureze evoluția normală a prețurilor pe piață (Hotărârea Tribunalului din 10 martie 1992, ICI/Comisia, T-13/89, Rec., p. II-1021, punctul 311).

141 Cu toate acestea, întrucât Comisia nu s-a întemeiat în mod explicit pe existența unei restrângeri a concurenței prin obiect, în aplicarea jurisprudenței citate la punctul 98 de mai sus, pentru a verifica dacă CIM-urile constituie o restrângere a concurenței prin efect, trebuie să se examineze concurența în cadrul real în care ar avea loc în lipsa CIM-urilor menționate.

142 În al doilea rând, reclamantele susțin, în esență, că împrejurarea că CIM-urile au un efect asupra cuantumului MSC-urilor nu afectează totuși concurența dintre acceptanți, pentru motivul că acestea se aplică în același mod tuturor acceptanților și acționează ca un cost de intrare comun. Astfel, interdicția de stabilire a tarifelor *ex post* ar determina impunerea unui CIM de valoare zero care, din punctul de vedere al concurenței, ar fi echivalent cu CIM-ul actual și la fel de transparent ca acesta, singura diferență fiind nivelul său.

143 O asemenea argumentație nu poate fi admisă. Dacă se admite că CIM-urile stabilesc un nivel de bază pentru MSC-uri și având în vedere că Comisia a putut constata în mod legitim că un sistem MasterCard care ar funcționa fără CIM-uri ar rămâne viabil din punct de vedere economic, rezultă în mod necesar că acestea au efecte de restrângere a concurenței. Astfel, prin comparație cu o piață de acceptare care funcționează în lipsa lor, CIM-urile limitează presiunea pe care comercianții o pot exercita asupra băncilor de acceptare la negocierea MSC-urilor prin reducerea posibilităților ca prețurile să scadă sub un anumit prag.

144 În al treilea rând, o intervenientă subliniază că Comisia nu a demonstrat că CIM-urile stabileau un nivel de bază pentru MSC-uri, primele nefiind în mod obligatoriu transferate integral asupra comercianților.

145 În primul rând, înainte de a aprecia temeinicia acestei argumentații, este potrivit să se răspundă obiecțiilor reclamantelor, prezentate oficial în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv invocat, care critică anumite elemente de probă utilizate de Comisie în cadrul demonstrației sale.

146 Reclamantele contestă, pe de o parte, referirea din considerentul (438) al deciziei atacate la declarațiile unei companii petroliere, ale unui lanț de supermarketuri din Regatul Unit, ale unei companii aeriene și ale unui magazin de mobilă, potrivit cărora CIM-urile constituie limita presiunii concurențiale pe care acestea o pot exercita asupra băncilor de acceptare. Reclamantele consideră că Comisia s-a întemeiat în mod selectiv numai pe declarațiile comercianților care concordau cu analiza sa, omițând declarații importante în sens contrar, menționate în RCSO.

147 Desigur, din declarațiile menționate în RCSO rezultă că există concurență între acceptanți pentru clientela comercianților. Cu toate acestea, nu există o contradicție cu declarațiile evidențiate în considerentul (438) al deciziei atacate sau, mai general, cu raționamentul Comisiei. Astfel, împrejurarea că există concurență cu privire la prețul MSC-urilor până la o limită care decurge din existența CIM-urilor nu împiedica în niciun fel Comisia să constate că acestea intrau în domeniul de aplicare al articolului 81 alineatul (1) CE.

148 Pe de altă parte, reclamantele susțin că studiul privind piața comercianților constituie un element de probă viciat, care nu poate să justifice concluziile Comisiei.

149 Trebuie subliniat că studiul privind piața comercianților a fost, în esență, utilizat de Comisie pentru a justifica trei concluzii. Mai întâi, astfel cum s-a subliniat la punctele 146 și 147 de mai sus, Comisia s-a întemeiat pe declarații ale comercianților chestionați în cadrul acestui studiu pentru a demonstra că CIM-urile constituiau o limită a presiunii concurențiale pe care aceștia o puteau exercita asupra băncilor de acceptare.

150 În continuare, Comisia a dedus din acest studiu că comercianții nu erau în măsură să exercite o constrângere suficientă asupra cuantumului CIM-urilor pentru motivul că un element esențial în acceptarea plăților cu carduri de către comercianți îl constituia atracția pe care acestea o prezentau pentru consumatori și că, prin urmare, un refuz sau o discriminare a acestui mod de plată putea avea efecte negative asupra clientelei lor. Această a doua concluzie a fost utilizată de Comisie, printre alte elemente, în cadrul definirii pieței produselor [considerentele (289) și (290) ale deciziei atacate], al demonstrării existenței unor efecte restrictive ale CIM-urilor asupra concurenței [considerentele (506) și (513) ale deciziei atacate], precum și pentru a contesta temeinicia teoriei economice prezentate de reclamante pentru justificarea contribuției CIM-urilor la progresul tehnic și economic în sensul primei condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE [considerentul (704) al deciziei atacate].

151 În sfârșit, cu titlu suplimentar, în cadrul analizei privind respectarea, de către metodele de stabilire a CIM-urilor, a celei de a doua condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, Comisia s-a referit, de asemenea, la studiul privind piața comercianților pentru a demonstra, în esență, că existau îndoieli că comercianții beneficiază de perioada de finanțare gratuită a achizițiilor inclusă în cardurile de credit și de debit cu plată amânată [considerentul (742) al deciziei atacate].

152 În RCSO, reclamantele au criticat metoda utilizată de Comisie pentru efectuarea studiului privind piața comercianților, precum și concluziile pe care le-a desprins din acesta. De asemenea, reclamantele au prezentat două studii privind acceptarea cardurilor de plată de către comercianți. Comisia a răspuns observațiilor reclamantelor și a explicat criticile sale cu privire la studiile prezentate de acestea în anexele 2 și, respectiv, 3 la decizia atacată. Această analiză a Comisiei este contestată, pe scurt, în cererea introductivă, care cuprinde, cu privire la acest aspect, o trimitere la anexa A.15 la cererea introductivă („Acceptarea de către comercianți a cardurilor de plată – o contestare a criticii Comisiei”).

153 Criticile reclamantelor par să privească atât credibilitatea studiului privind piața comercianților, cât și temeinicia concluziilor desprinse de Comisie din acesta.

154 Pentru a aprecia credibilitatea unui element de probă, trebuie să se țină seama în special de împrejurările elaborării acestuia, de destinatarul și de conținutul său (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Dresdner Bank și alții/Comisia, T-44/02 OP, T-54/02 OP și T-56/02 OP, T-60/02 OP și T-61/02 OP, Rec., p. II-3567, punctul 121 și jurisprudența citată).

155 Trebuie să se constate că nici anexele 2 și 3 la decizia atacată, nici anexa A.15 la cererea introductivă nu dezvăluie elemente de natură să repună în discuție credibilitatea studiului privind piața comercianților.

156 Mai exact, împrejurarea că Comisia a recurs la solicitări de informații în temeiul articolului 18 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), dezvăluind astfel comercianților chestionați identitatea sa, nu poate fi considerată de natură să pună în discuție obiectivitatea răspunsurilor obținute. În ceea ce privește critica întemeiată pe suprareprezentarea comercianților de dimensiuni mari în cadrul eșantionului utilizat de Comisie, este suficient să se sublinieze că alegerea de a se concentra asupra comercianților care sunt cei mai în măsură să exercite o presiune asupra cuantumului CIM-urilor nu pare să rezulte dintr-un raționament vădit eronat din partea Comisiei, având în vedere împrejurările prezentei cauze.

157 În ceea ce privește temeinicia concluziilor pe care Comisia le-a desprins din studiul privind piața comercianților, în plus față de ceea ce s-a subliniat deja la punctele 146 și 147 de mai sus, în această etapă prezintă importanță doar criticile formulate împotriva constatării caracterului insuficient al constrângerii pe care o pot exercita comercianții asupra cuantumului CIM-urilor. Trebuie să se constate că Comisia putea ajunge în mod rezonabil la această concluzie pe baza răspunsurilor

comercianților la solicitările sale de informații. Astfel, din cuprinsul punctului 22 din anexa 2 la decizia atacată rezultă că marea majoritate (91 %) a comercianților au subliniat că nu au renunțat niciodată la acceptarea unui card ca mijloc de plată. De asemenea, comercianții au precizat că principalele motive care îi determinau să accepte cardurile nu erau legate atât de beneficiile operaționale, cât de faptul că cea mai mare parte a clienților poseda un anumit card (90 %) și de necesitatea de a menține imaginea unei societăți atente cu clienții (67 %).

158 Desigur, astfel cum susțin, în esență, reclamantele, nu poate fi negat faptul că riscul ca respectivii comercianți să refuze sau să descurajeze utilizarea cardurilor poate constitui o constrângere pentru reclamante la stabilirea cuantumului CIM-urilor. Cu toate acestea, Comisia putea, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, să o califice drept insuficientă în măsura în care aceasta intervine numai peste un prag maxim de toleranță a comercianților, atunci când costul operațiunii devine mai mare decât efectele negative ale unui refuz de a accepta acest mijloc de plată sau ale unei discriminări în privința acestuia, asupra clientelei lor. Este, în esență, ceea ce reclamantele însele recunosc atunci când explică faptul că, în cadrul metodei utilizate pentru a determina cuantumul CIM-urilor aferente cardurilor de credit și de debit cu plată amânată, „urmăr[esc] să răspundă la întrebarea: «Până la ce cuantum am putea majora [CIM]-urile fără să ne lovim de probleme grave de acceptare care i-ar determina pe comercianți să spună că nu mai doresc acest produs sau care i-ar provoca să descurajeze clienții să utilizeze cardul fie prin facturarea unui supliment, fie prin oferirea unei reduceri pentru plata în numerar?»” [considerentul (175) al deciziei atacate].

159 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentația prezentată de o intervenientă, întemeiată pe faptul că în mod eronat Comisia ar fi reținut că CIM-urile stabileau un preț de bază pentru MSC-uri, deși mai multe elemente contrazic această concluzie, trebuie respinsă de la bun început susținerea întemeiată pe faptul că nu s-a constatat o scădere a cuantumului MSC-urilor sau a prețurilor cu amănuntul după adoptarea deciziei atacate, întrucât această susținere se întemeiază pe o stare de fapt ulterioară adoptării menționate, care, prin urmare, nu poate avea niciun efect asupra legalității actului adoptat.

160 În plus, intervenienta se referă, mai întâi, la împrejurarea că, în cazul unor operațiuni „on-us”, banca are posibilitatea de a nu transfera cuantumul comisionului interbancar asupra comerciantului. În continuare, aceasta subliniază că din exemplele utilizate de Comisie în decizia atacată rezultă că CIM-urile nu sunt întotdeauna transferate asupra comercianților. În sfârșit, intervenienta observă că, în Spania, o comparație pe mai mulți ani demonstrează că cuantumul MSC-urilor este, în medie, mai redus decât cel al CIM-urilor.

161 În ceea ce privește, mai întâi, referirea la operațiunile „on-us” (operațiuni interne), trebuie amintit că este vorba despre împrejurări în care o bancă acceptă operațiunile efectuate cu carduri pe care le-a emis. Este adevărat că, în acest caz, banca nu datorează cuantumul comisionului interbancar unei alte bănci și că, prin urmare, îi este, în principiu, mai ușor să nu îl transfere asupra MSC-urilor. Cu toate acestea, având în vedere numărul foarte mare de instituții financiare care participă la sistemul MasterCard, trebuie subliniat că astfel de operațiuni „on-us” nu pot constitui decât o fracțiune dificil de prevăzut din totalitatea operațiunilor efectuate la un comerciant. În consecință, există îndoieli că operațiunile „on-us” pot avea în mod real un efect asupra cuantumului MSC-urilor facturate într-un sistem de dimensiunea sistemului MasterCard.

162 În ceea ce privește, în continuare, elementele pe care s-a întemeiat Comisia, în decizia atacată, în cadrul celei de a doua analize cantitative efectuate de aceasta, rezumată în considerentele (432)-(436) ale deciziei atacate, trebuie să se precizeze că s-a comparat cota CIM-urilor în MSC-urile facturate de 17 acceptanți celor mai mici și celor mai mari comercianți ai lor. De aici reiese că, dintr-un total de 17 acceptanți, 12 facturau, chiar și celor mai importanți comercianți ai lor, MSC-uri mai mari decât CIM-urile. În ceea ce îi privește pe comercianții mai mici, cuantumul MSC-urilor era întotdeauna mai mare decât cel al CIM-urilor. S-a observat, de asemenea, că pentru comercianții mari cota medie a CIM-urilor în MSC-uri era de 84,27 %, iar pentru comercianții mici, de 45,97 %.

163 Din această analiză rezultă că în mod legitim Comisia putea concluziona, în considerentul (435) al deciziei atacate, că „CIM-urile [organizației de plată] MasterCard stabileau un nivel de bază pentru costurile imputate deopotrivă micilor și marilor comercianți”. În plus, temeinicia acestei concluzii este susținută de declarațiile comercianților menționate la punctul 146 de mai sus.

164 Cele câteva exemple de MSC-uri mai reduse decât CIM-urile nu contrazic temeinicia acestei concluzii. Astfel, după cum subliniază în mod întemeiat Comisia în considerentul (450) al deciziei atacate, împrejurarea că o bancă de acceptare este gata să „absoarbă” o parte a CIM-urilor nu le împiedică pe acestea din urmă să influențeze prețul MSC-urilor. Pe de o parte, acest lucru se aplică numai în privința unei părți a comercianților, care dispun de o putere de negociere foarte mare. Pe de altă parte, se poate considera în mod legitim că, chiar în ceea ce îi privește pe acești comercianți, prețul facturat ar fi și mai mic în lipsa unor CIM-uri, întrucât băncile de acceptare ar fi în acest caz în măsură să ofere reduceri mai mari.

165 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe situația din Spania, trebuie să se constate că din documentele furnizate de intervenientă în anexa la memoriul său în intervenție reiese în mod clar că cuantumurile MSC-urilor facturate erau echivalente cu cele ale CIM-urilor sau chiar mai mici. Cu toate acestea, un asemenea argument nu poate demonstra, ca atare, caracterul eronat al concluziei Comisiei cu privire la efectul CIM-urilor asupra MSC-urilor. Astfel, întrucât elementele menționate la punctele 162 și 163 de mai sus urmăresc să demonstreze că în alte state membre ale Uniunii CIM-urile stabilesc un nivel de bază pentru MSC-uri, argumentația dezvoltată de Comisie în considerentele (452) și (453) ale deciziei atacate, potrivit căreia situația din Spania s-ar explica prin particularități naționale, nu este, prin urmare, în mod vădit eronată. În plus, chiar într-o astfel de situație, se poate presupune în mod rezonabil că băncile de acceptare ar fi în măsură să ofere MSC-uri mai reduse în lipsa CIM-urilor.

166 În sfârșit, în al patrulea rând, trebuie de asemenea respinsă argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că efectul CIM-urilor asupra prețurilor plătite de consumatorul final nu ar fi fost clar stabilite de Comisie. Pe de o parte, se poate concluziona în mod rezonabil că creșterea cuantumului MSC-urilor este, cel puțin în parte, transferată de comercianți asupra consumatorului final. Pe de altă parte, o astfel de argumentație este, în orice situație, lipsită de relevanță, împrejurarea că CIM-urile pot restrânge presiunea concurențială pe care comercianții o pot exercita asupra acceptanților fiind suficientă pentru a dovedi existența unor efecte de restrângere a concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.

167 Având în vedere toate cele de mai sus, această a doua obiecție trebuie de asemenea respinsă.

Cu privire la obiecțiile legate de examinarea pieței produselor

168 Reclamantele și mai multe intervenient reproșează, în esență, Comisiei că nu a luat în considerare în raționamentul său natura dublă a pieței și contestă definirea pieței produselor reținută de Comisie.

169 În primul rând, în ceea ce privește criticile privind definirea pieței produselor reținută de Comisie, *primo*, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, întrucât implică aprecieri economice complexe din partea Comisiei, definirea pieței produsului nu poate face decât obiectul unui control restrâns din partea instanței Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 30 martie 2000, Kish Glass/Comisia, T-65/96, Rec., p. II-1885, punctul 64, și Hotărârea Tribunalului din 6 iunie 2002, Airtours/Comisia, T-342/99, Rec., p. II-2585, punctul 26).

170 *Secundo*, trebuie subliniat că piața de care trebuie să se țină seama cuprinde ansamblul produselor care, în funcție de caracteristicile lor, sunt în mod deosebit apte să satisfacă nevoi constante și sunt greu substituibile cu alte produse (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 37). Curtea s-a pronunțat în special că noțiunea de piață a produselor implică faptul că poate exista o concurență efectivă între produsele

care fac parte din această piață, ceea ce presupune un grad suficient de substituibilitate între toate produsele care fac parte din aceeași piață (Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctul 28).

171 Trebuie de asemenea subliniat că definirea pieței relevante nu are același rol după cum este vorba despre aplicarea articolului 81 CE sau a articolului 82 CE. În cadrul aplicării articolului 82 CE, definirea adecvată a pieței relevante este o condiție necesară și prealabilă aprecierii unui comportament pretins anticoncurențial, deoarece, înainte de stabilirea existenței unui abuz de poziție dominantă, trebuie stabilită existența unei poziții dominante pe o anumită piață, ceea ce presupune ca această piață să fi fost delimitată în prealabil. În cadrul aplicării articolului 81 CE, scopul definirii pieței relevante este acela de a stabili dacă acordul, decizia unei asocieri de întreprinderi sau practica concertată în cauză poate afecta comerțul dintre statele membre și are ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune. Acesta este motivul pentru care, în cadrul aplicării articolului 81 alineatul (1) CE, obiecțiile formulate împotriva definirii pieței reținute de Comisie nu pot avea o dimensiune autonomă în raport cu cele referitoare la afectarea comerțului dintre statele membre și la atingerea adusă concurenței. S-a constatat, de asemenea, că o contestare a definirii pieței relevante este inoperantă în cazul în care Comisia a concluzionat în mod întemeiat, pe baza documentelor menționate în decizia atacată, că acordul în cauză denatura concurența și putea afecta în mod semnificativ comerțul dintre statele membre (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 11 decembrie 2003, Adriatica di Navigazione/Comisia, T-61/99, Rec., p. II-5349, punctul 27 și jurisprudența citată).

172 Astfel cum s-a menționat la punctele 21-23 de mai sus, Comisia a apreciat că sistemele de carduri bancare cvadripartite funcționau în cadrul a trei piețe distincte: o piață intersisteme, o piață de emitere și o piață de acceptare, și s-a întemeiat pe efectele restrictive ale CIM-urilor asupra pieței de acceptare.

173 Trebuie să se constate că o asemenea definire nu este vădit eronată și că o contestare a acesteia de către reclamante și de către intervenientă nu este convingătoare.

174 Reclamantele susțin, în esență, că în mod eronat Comisia a constatat existența unei piețe de acceptare autonome, din moment ce sistemul cvadripartit ar oferi un serviciu unic la solicitarea comună a deținătorilor de carduri și a comercianților.

175 O astfel de argumentație trebuie respinsă, întrucât Comisia nu a săvârșit nicio eroare vădită de apreciere concluzionând, în considerentele (260)-(265) ale deciziei atacate, că nu exista un serviciu unic oferit ca răspuns la o solicitare comună a comercianților și a deținătorilor de carduri.

176 Desigur, este adevărat că există anumite interacțiuni între segmentele „emitere” și „acceptare”, precum caracterul complementar al serviciilor de emitere și de acceptare și prezența unor efecte ale unor rețele indirecte, întrucât gradul de acceptare a cardurilor de către comercianți și numărul cardurilor aflate în circulație se influențează reciproc.

177 Cu toate acestea, trebuie subliniat că, în pofida acestei complementarități, pe de o parte, serviciile furnizate titularilor de carduri și comercianților pot fi diferențiate, iar pe de altă parte, titularii de carduri și comercianții exercită presiuni concurențiale separate asupra băncilor de emitere și, respectiv, asupra băncilor de acceptare.

178 Această concluzie nu este infirmată de împrejurarea, invocată de unele intervenientă, că băncile de emitere furnizează servicii comercianților, precum garanția de plată în caz de fraudă, de neplată sau de insolvabilitate. Astfel, deși asemenea servicii sunt furnizate în mod efectiv de băncile de emitere, acest lucru se întâmplă prin intermediul băncilor de acceptare. Cu alte cuvinte, comercianții nu exercită în mod direct o presiune concurențială asupra băncilor de emitere pentru furnizarea acestor servicii.

179 De asemenea, o intervenientă reproșează Comisiei că nu a luat în considerare, în cadrul analizei sale privind efectele restrictive ale CIM-urilor asupra concurenței, celelalte moduri de plată, fie în cadrul unei piețe unice cu sistemele de carduri bancare, fie, în orice caz, ca exercitând o presiune concurențială.

180 O astfel de argumentație trebuie de asemenea respinsă. Desigur, presiunea concurențială a celorlalte metode de plată influențează cuantumul CIM-urilor, având în vedere că nu este nici în interesul reclamantelor, nici în cel al băncilor ca acestea să fie stabilite la un asemenea nivel încât comercianții să prefere alte metode de plată. Cu toate acestea, după cum s-a subliniat la punctele 157 și 158 de mai sus, Comisia a fost îndreptățită să rețină în considerentele (504) și (506) ale deciziei atacate, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, că efectul acestei presiuni era insuficient, având în vedere preferința consumatorilor pentru plățile cu cardul și riscul de a pierde operațiuni pe care l-ar putea implica o discriminare în favoarea altor metode de plată.

181 În al doilea rând, în ceea ce privește criticile referitoare la neluarea în considerare a naturii duale a pieței, trebuie subliniat că, în acest cadru, reclamantele invocă avantajele economice care ar decurge din CIM-uri. Astfel, în esență, reclamantele subliniază că acestea permit optimizarea funcționării sistemului MasterCard prin finanțarea cheltuielilor destinate să încurajeze acceptarea de către deținătorii de carduri și utilizarea acestora din urmă. De aici reclamantele deduc că, pe de o parte, nu este în interesul băncilor să stabilească CIM-urile la un nivel excesiv și că, pe de altă parte, comercianții obțin beneficii ca urmare a CIM-urilor. Reclamantele reproșează de asemenea Comisiei că a ignorat impactul deciziei sale asupra deținătorilor de carduri, concentrându-se exclusiv asupra comercianților. În această privință, mai multe intervenient arată că, într-un sistem care funcționează fără CIM-uri, ele ar fi constrânse să limiteze avantajele acordate deținătorilor de carduri sau chiar să își reducă activitatea.

182 Astfel de critici sunt lipsite de relevanță în cadrul unui motiv întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât implică o punere în balanță a efectelor restrictive ale CIM-urilor asupra concurenței, constatate în mod legitim de Comisie, cu eventualele avantaje economice care ar putea rezulta de aici. Or, o punere în balanță a aspectelor proconcurențiale și anticoncurențiale ale unei restricții poate avea loc numai în cadrul specific al articolului 81 alineatul (3) CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Van den Bergh Foods/Comisia, punctul 101 de mai sus, punctul 107 și jurisprudența citată).

Cu privire la obiecția referitoare la examinarea elementelor de probă cu caracter economic prezentate în cursul procedurii administrative

183 Reclamantele aduc critici Comisiei pentru că nu a examinat și nu a răspuns la elementele de probă cu caracter economic pe care acestea le-au prezentat în cursul procedurii administrative. Contrar celor susținute de Comisie, această critică, prezentă în cererea lor introductivă, ar trebui să fie considerată admisibilă. Aceeași situație s-ar aplica elementelor de probă anexate la cererea introductivă, în măsura în care acestea se raportează la chestiuni de fapt, contrar argumentelor Comisiei cuprinse în anexa la memoriul în apărare, nemenționate în memoriul în cauză.

184 Potrivit jurisprudenței citate la punctele 68-70 de mai sus, deși textul cererii introductive poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la anumite fragmente din documentele anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu poate suplini absența elementelor esențiale din aceasta.

185 Trebuie să se constate că obiecția reclamantelor este prezentată într-o formă foarte succintă în cererea introductivă și că argumentația care o susține este, în realitate, dezvoltată în anexele A.13 („Observații referitoare la aspectele economice ale Deciziei Comisiei Europene privind comisioanele interbancare ale [organizației de plată] MasterCard pentru operațiunile transfrontaliere, notificată la 19 decembrie 2007”), A.14 („Observații privind anexa 4 la decizia Comisiei”) și A.15 („Acceptarea de către

comercianți a cardurilor de plată – o contestare a criticii Comisiei”), redactate de diferiți experți aflați la originea probelor economice prezentate în cursul procedurii administrative și la care reclamantele fac o trimitere globală.

186 Astfel, la punctele 52-54 din cererea introductivă, reclamantele se limitează să arate că au furnizat argumente economice substanțiale în cursul procedurii administrative, respinse sau denaturate de Comisie, și că „concluziile economiștilor [lor]” susțin analiza lor juridică, potrivit căreia Comisia a „greșit în special concluzionând că taxa interbancară [era] o limitare a concurenței[,] concentrându-se asupra impactului taxei interbancare (sau a cuantumurilor diferite ale acesteia) asupra MSC-urilor, fără a examina efectul asupra costurilor suportate de deținătorii de carduri[,] contestând faptul că mecanismul [trebuia] să stabilească un nivel al comisionului interbancar care să maximizeze volumul tranzacțiilor și ignorând faptul că acest lucru promov[a] bunăstarea consumatorului”.

187 În consecință, trebuie să se constate că, deși cererea introductivă cuprinde enunțul obiecției reclamantelor, aceasta nu cuprinde o argumentație de natură să o susțină.

188 Prin urmare, Comisia susține în mod întemeiat că din textul cererii introductive nu reies elemente suficient de precise pentru ca Tribunalul să își poată exercita controlul, iar Comisia să își pregătească apărarea.

189 De aici rezultă, pe de o parte, că nu revine Tribunalului sarcina de a identifica în anexele A.13-A.15 ceea ce poate constitui argumentația reclamantelor în susținerea acestei obiecții și, pe de altă parte, că obiecția în cauză trebuie respinsă ca inadmisibilă în temeiul articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, întrucât nu cuprinde elementele esențiale care să permită Tribunalului să își exercite controlul, iar Comisiei, să își asigure apărarea.

190 În plus, trebuie subliniat că această obiecție, în măsura în care pare să critice Comisia pentru că nu a luat în considerare argumentele economice care demonstrau avantajele CIM-urilor pentru sistemul MasterCard, pentru deținătorii de carduri sau pentru consumatori în general, este lipsită de relevanță în cadrul unui motiv întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE. Astfel, asemenea considerații, presupunând că sunt suficient argumentate, nu ar putea fi în orice caz luate în considerare în cadrul controlului examinării CIM-urilor de către Comisie în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

Cu privire la obiecția privind motivarea deciziei atacate

191 Unele interveniente critică decizia atacată ca fiind afectată de un viciu de motivare, întrucât Comisia nu și-ar fi justificat schimbarea de abordare în raport cu precedenta decizie privind efectele CIM-urilor, și anume Decizia din 24 iulie 2002 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (comp/29.373 – Visa internațional) (denumită în continuare „decizia Visa II”). Acestea amintesc că, în decizia menționată, Comisia admisese, pe de o parte, că CIM-urile constituiau o remunerație între bănci care trebuie să colaboreze în cadrul decontării unei operațiuni cu card de plată și, prin urmare, nu își pot alege partenerul și, pe de altă parte, că un emitent furniza servicii în beneficiul comerciantului, prin intermediul acceptantului. Or, în prezenta cauză, Comisia ar recunoaște necesitatea unui mecanism generic, referindu-se la interdicția de stabilire a tarifelor *ex post*, dar ar crea o prezumție împotriva oricărui CIM.

192 În orice caz, fără a fi necesar să se pună problema admisibilității unei astfel de obiecții, este suficient să se sublinieze că aceasta se întemeiază pe o premisă greșită. Astfel, deși în decizia Visa II Comisia a apreciat că CIM-urile Visa puteau face obiectul unei exceptări în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, aceasta a concluzionat, mai întâi, că CIM-urile în cauză restrângeau concurența prin faptul că se aplicau în special între acceptanți [considerentul (68) al deciziei Visa II]. Comisia a considerat de asemenea că CIM-urile nu erau în mod obiectiv necesare pentru funcționarea sistemului Visa [considerentele (58)-(60) ale deciziei Visa II]. Aceasta este, în esență, analiza adoptată de Comisie în

decizia atacată în ceea ce privește examinarea CIM-urilor MasterCard în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE. Astfel, această obiecție se întemeiază pe compararea unor considerente care nu au același obiect, și anume, pe de o parte, analiza efectelor restrictive ale CIM-urilor reclamantelor asupra concurenței în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE în cadrul deciziei atacate și, pe de altă parte, analiza respectării condițiilor prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE în cadrul deciziei Visa II.

193 Prin urmare, această obiecție trebuie respinsă și, implicit, motivul în ansamblu.

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (3) CE

194 Acest motiv este prezentat de reclamante ca fiind constituit din două aspecte. Prin intermediul primului aspect invocat, reclamantele reproșează Comisiei că le-a impus o sarcină a probei excesivă în ceea ce privește dovedirea respectării condițiilor prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE. Prin intermediul celui de al doilea aspect invocat, reclamantele susțin că analiza condițiilor menționate efectuată de Comisie este afectată de erori vădite de apreciere.

195 În ceea ce privește primul aspect al motivului, reclamantele susțin, în esență, că argumentele și elementele de probă prezentate trebuiau analizate de Comisie numai pe baza punerii în balanță a probabilităților. Astfel, argumentele furnizate de reclamante în cursul procedurii administrative ar fi trebuit să determine Comisia ca, în loc să prezinte o explicație sau o justificare, să concluzioneze că acestea demonstraseră că CIM-urile îndeplineau condițiile prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE. Reclamantele susțin de asemenea că principiul *in dubio pro reo* este aplicabil și că, prin urmare, în cazul unei îndoieli, Comisia trebuia să decidă în favoarea lor. În sfârșit, unele intervenient susțin, în esență, că decizia atacată are drept consecință obligarea reclamantelor să justifice stabilirea unor CIM-uri la un anumit nivel mai degrabă decât să demonstreze caracterul rezonabil al metodologiei utilizate pentru stabilirea acestora, ceea ce ar reprezenta o sarcină a probei foarte dificilă.

196 Astfel cum s-a amintit la articolul 2 din Regulamentul nr. 1/2003, întreprinderii sau asocierii de întreprinderi care invocă beneficiul articolului 81 alineatul (3) CE îi revine sarcina de a dovedi că sunt îndeplinite condițiile din respectivul alineat. În consecință, persoana care se prevalează de articolul 81 alineatul (3) CE trebuie să demonstreze că aceste condiții sunt reunite, prin argumente și prin elemente de probă convingătoare (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, GlaxoSmithKline Services/Comisia, T-168/01, Rec., p. II-2969, punctul 235 și jurisprudența citată).

197 La rândul său, Comisia trebuie să examineze în mod adecvat aceste argumente și elemente de probă, adică să stabilească dacă acestea demonstrează că sunt reunite condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE. În anumite cazuri, aceste argumente și elemente de probă pot fi de natură să oblige Comisia să prezinte o explicație sau o justificare, în lipsa cărora se poate concluziona că sarcina probei care revine persoanei care se prevalează de articolul 81 alineatul (3) CE a fost îndeplinită. Într-un astfel de caz, Comisia trebuie să respingă aceste argumente și elemente de probă (a se vedea Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctul 236 și jurisprudența citată).

198 Întrucât nu se poate analiza în mod abstract dacă jurisprudența citată la punctul 197 de mai sus a fost ignorată de Comisie, cele două aspecte ale acestui motiv trebuie analizate împreună.

199 Orice decizie a unei asocieri de întreprinderi care restrânge concurența fie prin efectele sale, fie prin obiect poate beneficia, în principiu, de o exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE (a se vedea în acest sens Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctul 233 și jurisprudența citată).

200 Aplicarea acestei dispoziții este supusă anumitor condiții, a căror îndeplinire este în același timp necesară și suficientă. În primul rând, decizia sau categoria de decizii ale unor asocieri de întreprinderi trebuie să contribuie la îmbunătățirea producției sau a distribuției produselor în cauză ori la

promovarea progresului tehnic sau economic, în al doilea rând, trebuie să asigure consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul obținut, în al treilea rând, nu trebuie să impună întreprinderilor participante restricții care nu sunt indispensabile și, în al patrulea rând, nu trebuie să ofere întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurența în ceea ce privește o parte semnificativă a produselor în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctul 234 și jurisprudența citată).

201 Trebuie amintit că instanța sesizată cu o cerere de anulare a unei decizii de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE efectuează, având în vedere că se află în prezența unor aprecieri economice complexe, un control restrâns cu privire la fond, o verificare a exactității materiale a situației de fapt, a lipsei unei erori vădite de apreciere a situației de fapt și a exactității calificărilor juridice deduse din aceasta (a se vedea Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctul 241 și jurisprudența citată).

202 Cu toate acestea, revine instanței sarcina de a verifica nu numai dacă elementele de probă invocate sunt exacte din punct de vedere material, credibile și coerente, ci și dacă acestea constituie totalitatea datelor relevante care trebuie luate în considerare pentru a aprecia o situație complexă și dacă sunt de natură să susțină concluziile desprinse din aceasta. În schimb, nu este de competența instanței să substituie aprecierea emitentului deciziei a cărei legalitate i se cere să o controleze cu propria apreciere economică (Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctele 242 și 243).

203 În ceea ce privește examinarea de către Comisie a primei condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, reclamantele reproșează Comisiei că s-a concentrat asupra aspectului dacă progresul tehnic și economic era în mod special rezultatul CIM-urilor, deși trebuia să ia în considerare toate avantajele sistemului MasterCard. Reclamantele susțin că prima condiție ar fi îndeplinită în orice situație, chiar dacă CIM-urile trebuiau examinate separat, având în vedere maximizarea producției sistemului MasterCard pe care o permit. În această privință, reclamantele reproșează Comisiei că nu a luat în considerare efectele pozitive ale CIM-urilor asupra pieței de emitere și că le-a impus o sarcină a probei excesivă, deși ar recunoaște că CIM-urile pot contribui la îmbunătățirea progresului economic și tehnic.

204 Unele intervenient subliniază avantajele obiective, directe și indirecte, care pot fi atribuite CIM-urilor. În ceea ce privește avantajele directe, comercianții ar beneficia de procesarea operațiunii de către emitent și ar fi principalii beneficiari ai garanției de plată, suportată de emitent și finanțată prin intermediul CIM-urilor. Se amintește că celelalte moduri de plată s-ar afla la originea comisioanelor mari pentru comercianți, care sunt de asemenea transferate asupra tuturor consumatorilor. În ceea ce privește avantajele indirecte, se face referire la perioada de finanțare gratuită existentă în cazul cardurilor de debit cu plată amânată și al cardurilor de credit, în măsura în care aceasta permite stimularea achizițiilor și creșterea valorii acestora. Este de asemenea subliniată diferența de abordare dintre decizia atacată și decizia Visa II cu privire la acest aspect. Lipsa unei explicații privind această diferență de abordare ar constitui un viciu de motivare.

205 Comisia solicită respingerea prezentului motiv. Unele intervenient în susținerea concluziilor sale contestă că CIM-urile pot fi considerate contraprestația unor avantaje de care ar beneficia comercianții.

206 În temeiul primei condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, acordurile susceptibile să fie exceptate trebuie „[să] contribuie la îmbunătățirea producției sau [a] distribuției de produse ori la promovarea progresului tehnic sau economic”. În această privință, trebuie să se arate că reiese din jurisprudența Curții și a Tribunalului că îmbunătățirea nu poate fi identificată cu orice avantaj pe care partenerii îl obțin în urma acordului cu privire la activitatea lor de producție sau de distribuție. Această îmbunătățire trebuie să prezinte în special avantaje obiective semnificative, de natură să compenseze inconvenientele pentru concurență care rezultă din acord (a se vedea Hotărârea Van den Bergh Foods/Comisia, punctul 101 de mai sus, punctul 139 și jurisprudența citată).

207 Trebuie respinsă de la bun început critica reclamantelor întemeiată pe faptul că în mod greșit Comisia ar fi examinat numai CIM-urile, fără a lua în considerare contribuția sistemului MasterCard în ansamblul său la progresul tehnic și economic, deși recunoștea realitatea acestei contribuții. Astfel, având în vedere că CIM-urile nu constituie restricții accesorii în raport cu sistemul MasterCard, în mod corect Comisia a examinat dacă existau avantaje obiective semnificative care decurg în mod special din CIM-uri. Prin urmare, împrejurarea potrivit căreia Comisia recunoaște, în considerentul (679) al deciziei atacate, că sistemele de carduri de plată, precum sistemul MasterCard, constituie un progres tehnic și economic nu afectează aspectul dacă CIM-urile îndeplinesc prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE.

208 Din considerentele (674)-(677) ale deciziei atacate, a căror realitate nu este contestată de reclamante, rezultă că argumentația acestora, astfel cum a fost prezentată în cursul procedurii administrative, se întemeiază pe rolul CIM-urilor în echilibrarea segmentelor „emitere” și „acceptare” ale sistemului MasterCard.

209 Această argumentație pornește, în esență, de la ipotezele că băncile de emitere și băncile de acceptare furnizează un serviciu comun, care presupune costuri comune (prima ipoteză) și că băncile de emitere suportă cea mai mare parte a costurilor sistemului (a doua ipoteză). Prin urmare, pentru ca acestea să poată continua să promoveze cardurile de plată și să furnizeze servicii care să le facă atractive, ar fi necesar transferul unei părți din segmentul „acceptare” al sistemului în beneficiul lor. Acest transfer ar permite atingerea unui echilibru la nivelul la care producția sistemului MasterCard este maximă (a treia ipoteză). Această maximizare a sistemului MasterCard s-ar afla la originea progresului economic și tehnic pe care îl reprezintă sistemul în cauză. Metodele de stabilire a CIM-urilor aplicate de reclamante ar permite o repartizare optimă a costurilor între segmentele „acceptare” și „emitere” ale sistemului.

210 În ceea ce privește prima ipoteză, pentru motive similare celor menționate la punctele 175-177 de mai sus, este suficient să se sublinieze că, în pofida unor interacțiuni existente între activitățile de emitere de carduri și cele de acceptare a operațiunilor efectuate, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere prin faptul că a respins, în considerentele (681) și (682) ale deciziei atacate, calificarea de costuri comune aferente unui serviciu comun invocată de reclamante.

211 În ceea ce privește a doua ipoteză, astfel cum a atras atenția Comisia, în esență, în considerentul (686) al deciziei atacate, este suficient să se sublinieze că aceasta se întemeiază pe o prezentare parțială a activităților de emitere și de acceptare, care nu ia în considerare decât costurile suportate de băncile de emitere, omițând veniturile sau celelalte avantaje economice pe care acestea le obțin din activitatea lor de emitere de carduri, în pofida importanței acestora, subliniată la punctele 106-108 de mai sus.

212 În sfârșit, în ceea ce privește a treia ipoteză, trebuie subliniat că Comisia nu s-a limitat să respingă elementele de probă invocate de reclamante pentru motivul că acestea nu aveau o forță probantă suficientă, ci a subliniat, de asemenea, în considerentele (702)-(708) și, respectiv, (709)-(724) ale deciziei atacate, că atât funcționarea sistemului MasterCard, cât și metodele de stabilire a CIM-urilor se îndepărtau mult de modelul teoretic – modelul Baxter – pe care reclamantele își întemeiază argumentația.

213 Astfel, în ceea ce privește compararea sistemului MasterCard cu modelul Baxter, Comisia a invocat în special o diferență fundamentală în privința motivelor acceptării cardurilor de plată de către comercianți. În esență, în timp ce modelul Baxter ar implica o acceptare liberă de către comercianți a cardurilor menționate, având în vedere avantajele pe care le reprezintă pentru ei serviciile asociate acestei modalități de plată, în practică, acceptarea ar fi motivată, de asemenea, de constrângerea reprezentată de cererea consumatorilor în favoarea acestei modalități de plată și de riscul de a pierde tranzacții asociat unui refuz sau unei discriminări în privința acesteia.

214 În ceea ce privește metodele aplicate pentru stabilirea CIM-urilor, Comisia a subliniat diferențele existente între practica reclamantelor și modelul Baxter.

215 În privința metodei aplicabile cardurilor de credit și de debit cu plată amânată [MasterCard Standard Interchange Methodology, considerentele (710)-(718) ale deciziei atacate], principala critică a Comisiei se referă la nivelul scăzut al analizei evoluției cererii titularilor de carduri și a comercianților pentru această modalitate de plată, deși este vorba despre unul dintre elementele esențiale ale modelului Baxter. Astfel, cererea comercianților ar fi doar estimată prin raportare la costul probabil al creării unui sistem de carduri de magazin. Comisia observă limitele unei astfel de analize, având în vedere că majoritatea comercianților nici nu doresc, nici nu au posibilitatea de a crea un sistem de carduri de magazin. În ceea ce privește analiza cererii titularilor de carduri, Comisia susține că reclamantele nu evaluează evoluția acesteia, ci se bazează exclusiv pe informațiile furnizate de băncile de emitere.

216 În privința metodei aplicabile cardurilor de debit [Global MasterCard Debit Interchange Fee Methodology, considerentele (719)-(724) ale deciziei atacate], Comisia, recunoscând că aceasta este mai apropiată de modelul Baxter, întrucât ține seama de costurile aferente emiterii, dar și de cele aferente acceptării, subliniază, în esență, că aceasta pornește de la o reprezentare exagerată a costurilor de emitere, incluzând aici comisioane inerente oricărei metode de plată, precum comisioanele de administrare a unui cont curent.

217 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se constate că, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, Comisia a fost îndreptățită să respingă argumentația prezentată de reclamante în scopul de a justifica o atribuire a avantajelor obiective care pot decurge din sistemul MasterCard rolului jucat de CIM-urile acestuia.

218 În special, din cuprinsul punctelor 210-215 de mai sus rezultă că abordarea reclamantelor urmărește, pe de o parte, să supraevalueze costurile suportate de băncile de emitere și, pe de altă parte, să evalueze insuficient avantajele pe care le obțin comercianții din această modalitate de plată.

219 Această concluzie nu este infirmată de argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că acestea ar fi furnizat numeroase elemente de probă cu caracter economic care demonstrau temeinicia argumentației lor. În acest context, reclamantele fac trimitere la fragmentele relevante din RCSO și la elementele de probă cu caracter economic anexate la acesta, precum și la anexele A.13 și A.14. Reclamantele amintesc de asemenea constatarea Comisiei prezentată în considerentul (83) al deciziei Visa II, potrivit căreia „cu cât sunt mai mulți comercianți în sistem, cu atât este acesta mai util titularilor de carduri și invers”, pe care acestea o interpretează ca fiind o recunoaștere a temeiniciei argumentației lor.

220 În această privință, astfel cum a arătat, în esență, Comisia în una dintre anexele la decizia atacată, consacrată contestării elementelor de probă cu caracter economic prezentate de reclamante (punctul 10 din anexa 4 la decizia atacată), trebuie subliniat că, presupunând chiar că din aceste elemente se poate deduce că CIM-urile contribuie la creșterea producției sistemului MasterCard, acest lucru nu ar fi suficient pentru a demonstra că CIM-urile îndeplinesc prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE.

221 Astfel, trebuie să se constate că primii beneficiari ai unei creșteri a producției sistemului MasterCard sunt organizația de plată MasterCard și băncile care participă la aceasta. Totuși, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 206 de mai sus, îmbunătățirea, în sensul primei condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, nu poate fi identificată cu orice avantaj pe care partenerii îl obțin în urma acordului cu privire la activitatea lor de producție sau de distribuție.

222 În ceea ce îi privește pe comercianți, deși o creștere a numărului de carduri aflate în circulație poate spori utilitatea sistemului MasterCard pentru aceștia, ea are de asemenea drept consecință reducerea constrângerii pe care comercianții pot fi în măsură să o exercite asupra cuantumului CIM-urilor și, prin urmare, creșterea puterii de piață a reclamantelor. Astfel, se poate concluziona în mod rezonabil că riscul unor efecte negative asupra clientelei comercianților, determinate de un refuz de a accepta acest mijloc de plată sau de o discriminare în privința acestuia, este cu atât mai ridicat cu cât numărul de carduri aflate în circulație este mai mare.

223 Acest raționament se regăsește, în esență, în considerentele (729) și (730) ale deciziei atacate. Astfel, deși în considerentul (729) este admis „faptul [că, în] principiu, într-un sistem de carduri de plată caracterizat prin efecte externe indirecte de rețea, comisioanele interbancare pot contribui la optimizarea utilității rețelei pentru utilizatorii săi”, în considerentul (730) se subliniază, de asemenea, că CIM-urile pot fi utilizate de bănci pentru „a obține creșteri ale eficienței sau pentru a genera venituri”.

224 În ceea ce privește referirea din considerentul (83) al deciziei Visa II, trebuie să se observe că, deși Comisia a admis în cadrul acestuia că utilitatea sistemului Visa pentru fiecare categorie de utilizatori era proporțională cu numărul de utilizatori aparținând celeilalte categorii, aceasta a subliniat, de asemenea, că era dificil să se determine utilitatea marginală medie a unei plăți cu un card Visa pentru fiecare categorie de utilizatori și că era necesar să se identifice un indicator de substituire acceptabil care să răspundă preocupărilor sale, printre care se număra aceea ca CIM-ul să fie stabilit la un nivel de natură „să maximizeze venitul” [considerentul (80) al deciziei Visa II]. Prin urmare, deși CIM-urile Visa au beneficiat de o exceptare, aceasta nu a fost acordată exclusiv pe baza contribuției lor la creșterea producției sistemului, ci pentru că acestea erau stabilite prin raportare la trei categorii de costuri corespunzătoare unor servicii care puteau fi considerate ca fiind prestate, cel puțin în parte, în beneficiul comercianților, și anume costul procesării operațiunilor, costul furnizării „garanției de plată” și costul perioadei de finanțare gratuită [considerentele (84) și (85) ale deciziei Visa II].

225 Or, deși reclamantele susțin, într-o notă de subsol din cererea introductivă, că „elementele de probă necontestate prezentate până în prezent demonstrează că comisionul interbancar reprezintă puțin mai mult de două treimi din costul garanției de plată, al perioadei fără dobândă și al costurilor de administrare […] și nu cuprinde nici măcar o taxă pentru mai multe alte avantaje, precum creșterea vânzărilor și avantaje legate de „cash flow”, de care comercianții beneficiază de asemenea”, trebuie subliniat că această susținere nu este însoțită de niciun element de natură să permită stabilirea veridicității sale.

226 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că, în lipsa unei probe a existenței unei legături suficient de strânse între CIM-uri și avantajele obiective de care ar beneficia comercianții, împrejurarea că acestea pot să contribuie la creșterea producției sistemului MasterCard nu poate demonstra, singură, că prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE este îndeplinită.

227 Reclamantele reproșează de asemenea Comisiei, pe de o parte, că nu a luat în considerare avantajele care decurg din CIM-uri pentru titularii de carduri și, pe de altă parte, că acționează ca un „regulator de prețuri” pentru CIM-uri.

228 În ceea ce privește prima critică, desigur, este adevărat că dintr-o jurisprudență bine stabilită rezultă că avantajele obiective semnificative la care se referă prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE se pot produce nu numai pe piața relevantă, ci și pentru orice altă piață pe care acordul în cauză ar putea produce efecte benefice și chiar, într-un sens mai general, pentru orice serviciu a cărui calitate sau eficiență ar putea fi îmbunătățită prin existența acordului menționat (Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Compagnie générale maritime și alții/Comisia, T-86/95, Rec., p. II-1011, punctul 343, și Hotărârea GlaxoSmithKline Services/Comisia, punctul 196 de mai sus, punctul 248). Cu toate acestea, întrucât comercianții constituie unul dintre cele două grupuri de utilizatori vizate de cardurile de plată, însăși existența celei de a doua condiții prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE implică în mod necesar ca existența unor avantaje obiective semnificative datorate CIM-urilor să poată fi demonstrată și în privința acestora.

229 Prin urmare, în lipsa prezentării unei astfel de probe, critica reclamantelor privind o insuficientă luare în considerare a avantajelor CIM-urilor pentru titularii de carduri este, în orice caz, inoperantă.

230 În ceea ce privește a doua critică – care reia argumentația dezvoltată în cadrul primului aspect al prezentului motiv – reclamantele și mai multe intervenient susțin, în esență, că argumentația prezentată în cursul procedurii administrative ar fi condus la transferul sarcinii contestării acesteia

către Comisie. Ele reproșează de asemenea Comisiei că le-a impus să justifice stabilirea CIM-urilor la un anumit nivel. În sfârșit, reclamantele și unele intervenient se referă la împrejurarea că, ulterior adoptării deciziei atacate, Comisia a lansat o cerere de ofertă privind un studiu referitor la „costurile și beneficiile comercianților ca urmare a acceptării diferitelor metode de plată” pentru a sublinia, în esență, lipsa unor date care să permită atingerea nivelului de probă cu caracter economic cerut de Comisie.

231 Trebuie amintit că, întrucât a examinat și a contestat în mod valabil temeinicia argumentației dezvoltate de reclamante în cursul procedurii administrative, Comisia nu a încălcat obligația prevăzută în jurisprudența citată la punctul 197 de mai sus.

232 În ceea ce privește susținerea întemeiată pe lipsa unor date care să permită atingerea nivelului de probă cu caracter economic cerut de Comisie, chiar presupunând că ar fi dovedită, aceasta nu poate implica o atenuare a sarcinii probei sau chiar o inversare a acesteia, astfel cum par să susțină reclamantele. În această privință, trebuie să se observe că o astfel de dificultate ar putea fi considerată rezultatul argumentației dezvoltate de reclamante în cursul procedurii administrative.

233 Astfel, întrucât nu se poate stabili cu precizie întinderea avantajelor care pot fi considerate în măsură să justifice o contraprestație financiară a comercianților la costurile susținute de băncile de emitere, se poate considera în mod rezonabil că, pentru a dovedi că CIM-urile îndeplineau prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE, revenea reclamantelor sarcina de a identifica serviciile furnizate de băncile de emitere a cardurilor de debit, de debit cu plată amânată sau de credit care pot constitui avantaje obiective pentru comercianți. De asemenea, era în sarcina acestora să demonstreze existența unei corelații suficient de clare între costurile implicate de furnizarea acestor servicii și cuantumul CIM-urilor. În ceea ce privește acest ultim aspect, trebuie subliniat că stabilirea costurilor menționate nu poate fi efectuată fără a lua în considerare celelalte venituri obținute de băncile de emitere cu ocazia furnizării acestor servicii sau incluzând costuri care nu sunt direct legate de acestea.

234 Având în vedere că, pentru motivele menționate la punctele 214-218 de mai sus, Comisia a fost îndreptățită să concluzioneze, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, că nici metoda aplicabilă cardurilor de credit și de debit cu plată amânată, nici cea privind cardurile de debit nu permiteau să se demonstreze că prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE era îndeplinită, împrejurarea, subliniată de mai multe intervenient, că CIM-urile constituie contraprestația anumitor avantaje pentru comercianți nu poate demonstra, în împrejurările prezentei cauze, că acestea îndeplinesc condițiile dispoziției menționate.

235 În mod similar, nu se poate reproșa Comisiei că s-a îndepărtat fără explicație de poziția pe care o adoptase în decizia Visa II cu privire la analiza CIM-urilor în raport cu articolul 81 alineatul (3) CE, întrucât în decizia amintită exceptarea a fost acordată pe baza unei metode de calcul care limitează cuantumul CIM-urilor la anumite avantaje specifice pentru comercianți, fapt care distinge împrejurările specifice adoptării deciziei menționate de cele ale prezentei cauze.

236 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că reclamantele nu au demonstrat că raționamentul Comisiei privind prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE era afectat de nelegalitate. Întrucât, pentru ca articolul menționat să fie aplicabil, este necesară îndeplinirea condițiilor prevăzute de acesta, trebuie respins al doilea aspect al motivului, fără a fi necesară examinarea criticilor reclamantelor privind celelalte aspecte ale analizei Comisiei în temeiul acestui articol.

237 Pe cale de consecință, primul aspect al motivului, întemeiat pe caracterul excesiv al sarcinii probei impuse reclamantelor, trebuie de asemenea respins. Astfel, din cele de mai sus rezultă că argumentele și elementele de probă prezentate de reclamante au fost examinate de Comisie și că, în împrejurările cauzei, Comisia a putut concluziona în mod legitim că acestea nu permiteau să se demonstreze că

erau reunite condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE. Întrucât Comisia a fost îndreptățită să concluzioneze că reclamantele nu au prezentat dovada exceptării pe care o invocau, trebuie de asemenea respinsă susținerea întemeiată pe încălcarea principiului *in dubio pro reo*.

3. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE ca urmare a calificării eronate a organizației de plată MasterCard drept asociere de întreprinderi

238 Reclamantele, susținute de interveniente, reproșează Comisiei că a reținut în mod eronat existența unei asocieri de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, omițând să ia în considerare modificările aduse de IPO structurii și administrării MasterCard, deși din acestea rezultă că băncile nu o mai controlează și că aceasta stabilește în mod unilateral CIM-urile. Reclamantele susțin în special că existența sau inexistența unui control al băncilor este un element relevant. De asemenea, Comisia ar fi considerat în mod eronat că băncile europene au continuat, după IPO, să își asume răspunderea pentru activitățile organizației de plată MasterCard în Europa prin intermediul consiliului de administrație european.

239 În plus, atât reclamantele, cât și mai multe interveniente critică criteriul existenței unei comunități de interese între organizația de plată MasterCard și bănci în privința stabilirii CIM-urilor, aplicat de Comisie. Acesteia din urmă i se reproșează că nu a demonstrat că, la momentul stabilirii CIM-urilor, organizația de plată MasterCard continua să acționeze în interesul băncilor sau în numele acestora mai degrabă decât în numele acționarilor MasterCard. O intervenientă subliniază de asemenea că acest criteriu nu se întemeiază pe niciun precedent jurisprudențial. Mai multe interveniente susțin că nu sunt în măsură să exercite vreo influență asupra organelor organizației de plată MasterCard și că sunt tratate de aceasta în calitate de clienți.

240 Comisia solicită respingerea acestui aspect al motivului.

241 Potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 81 CE se aplică asocierilor în măsura în care activitatea acestora sau activitatea întreprinderilor care aderă la ele tinde să producă efectele vizate de această dispoziție (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 26 ianuarie 2005, Piau/Comisia, T-193/02, Rec., p. II-209, punctul 72 și jurisprudența citată).

242 De asemenea, trebuie amintit că noțiunile „acord”, „decizii ale asocierilor de întreprinderi” și „practică concertată” cuprind, din punct de vedere subiectiv, forme de coluziune care au aceeași natură și nu se disting decât prin intensitatea lor și prin formele în care se manifestă (Hotărârea Curții din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctul 23).

243 În ceea ce privește în special noțiunea „decizii ale asocierilor de întreprinderi”, astfel cum a subliniat avocatul general Léger în Concluziile prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 19 februarie 2002, Wouters și alții (C-309/99, Rec., p. I-1577, punctul 62), aceasta urmărește să evite ca întreprinderile să poată eluda aplicarea normelor de concurență ca urmare doar a formei prin intermediul căreia acestea își coordonează comportamentul pe piață. Pentru a asigura efectivitatea acestui principiu, articolul 81 alineatul (1) CE vizează nu numai modalitățile directe de coordonare a comportamentelor între întreprinderi (acordurile și practicile concertate), ci și formele instituționalizate de cooperare, și anume situațiile în care operatorii economici acționează prin intermediul unei structuri colective sau al unui organ comun.

244 Prin urmare, în speță, trebuie să se verifice dacă, în pofida modificărilor aduse de IPO, organizația de plată MasterCard continuă să fie o formă instituțională de coordonare a comportamentului băncilor.

245 În primul rând, deși este cert că, de la IPO, deciziile privind CIM-urile sunt adoptate de organele organizației de plată MasterCard și că băncile nu participă la acest proces decizional, rezultă totuși din elementele de fapt și de drept existente la data deciziei atacate, dată relevantă pentru examinarea

legalității acesteia potrivit jurisprudenței citate la punctul 64 de mai sus, că băncile au continuat să exercite în mod colectiv o putere decizională asupra unor aspecte esențiale ale funcționării organizației de plată MasterCard, ulterior IPO, atât la nivel național, cât și la nivel european.

246 În primul rând, în ceea ce privește funcționarea organizației de plată MasterCard la nivel național, Comisia a reținut, în considerentele (58)-(62) ale deciziei atacate, la care face trimitere considerentul (359) al aceleiași decizii, că băncile erau îndreptățite să adopte norme naționale specifice, care să fie aplicabile pe o anumită piață și să înlocuiască în parte normele rețelei mondiale. Printre acestea „figurează normele aplicabile implicit tuturor operațiunilor interne, inclusiv celor acceptate de membri situați în afara țării în cauză” [considerentul (60) al deciziei atacate]. Exemplul cel mai emblematic al acestei puteri decizionale exercitate la nivel național îl constituie stabilirea de comisioane interbancare naționale aplicabile de preferință CIM-urilor. Comisia a reținut de asemenea, în considerentul (61) al deciziei atacate, că astfel de norme naționale nu fuseseră aprobate sau autorizate de reclamante.

247 În al doilea rând, Comisia putea sublinia în mod legitim, în considerentele (50)-(57), (364) și (365) ale deciziei atacate, menținerea, ulterior IPO, a consiliului de administrație european compus din reprezentanți ai băncilor europene și competența acestuia de a decide cu privire la „probleme esențiale”, printre care se numără examinarea cererilor de adeziune, amenzile, normele de funcționare intraregionale, evaluările și comisioanele, în măsura în care aceste evaluări și comisioane nu au un efect de excludere, îmbunătățirea și dezvoltarea produselor intraregionale, „în măsura în care inițiativele în materie de dezvoltare a unor produse nu privesc elemente sensibile din punctul de vedere al concurenței”, bugetul anual de cheltuieli, fondurile excedentare, precum și normele privind comarcajul și cardurile de afinitate [considerentul (52) al deciziei atacate].

248 În mod cert, astfel cum amintesc reclamantele în înscrisurile lor, consiliul de administrație european era obligat să urmeze directivele consiliului de administrație mondial și îi puteau fi retrase prerogativele decizionale. Cu toate acestea, posibilitatea consiliului de administrație mondial de a emite directive prin care să precizeze, de exemplu, limitele competențelor consiliului de administrație european nu afectează faptul că acesta din urmă exercită o putere decizională. Același lucru este valabil pentru posibilitatea consiliului de administrație mondial de a exercita el însuși prerogativele consiliului de administrație european sau de a retrage prerogativele acestuia, având în vedere condițiile deosebit de stricte care reglementează punerea sa în aplicare, amintite în considerentele (55) și (56) ale deciziei atacate.

249 Trebuie să se constate că menținerea, la nivel european și național, a unei puteri decizionale a băncilor în cadrul organizației de plată MasterCard tinde să relativizeze în mare măsură consecințele rezultate în urma IPO. La data adoptării deciziei atacate, organizația de plată MasterCard părea mai degrabă că va continua să funcționeze în Europa ca o asociere de întreprinderi, ale cărei bănci nu erau doar clienți pentru serviciile furnizate, ci participau în mod colectiv și descentralizat la aspecte esențiale ale puterii decizionale.

250 În al doilea rând, în esență, Comisia a putut concluziona în mod legitim că CIM-urile reflectau interesele băncilor, deși acestea nu mai controlau MasterCard de la IPO și nici nu mai participau la stabilirea cuantumului CIM-urilor, pentru motivul că exista o comunitate de interese între organizația de plată MasterCard și bănci cu privire la acest aspect.

251 În primul rând, din jurisprudența Curții reiese că existența unei comunități de interese sau a unui interes comun este un element relevant pentru a aprecia existența unei decizii a unei asocieri de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 27 ianuarie 1987, Verband der Sachversicherer/Comisia, 45/85, Rec., p. 405, punctul 29).

252 În al doilea rând, Comisia a fost îndreptățită să rețină că băncile, inclusiv cele active pe piața de acceptare, aveau un interes pentru stabilirea CIM-urilor la un nivel ridicat.

253 Astfel, după cum a subliniat în mod întemeiat Comisia în considerentul (383) al deciziei atacate, datorită CIM-urilor, băncile beneficiază de un preț de bază minim care le permite să transfere cu ușurință CIM-urile asupra comercianților, pentru motivele menționate la punctul 134 de mai sus. Astfel, CIM-urile nu reprezintă un cost pentru bănci în cadrul activității lor de acceptare decât atunci când acestea decid să le suporte. Totuși, din cuprinsul punctelor 162-164 de mai sus rezultă că o astfel de ipoteză are mai degrabă un caracter de excepție.

254 În plus, chiar într-o astfel de situație, se poate considera în mod rezonabil că CIM-urile rămân o sursă de venituri pentru bănci, întrucât acestea desfășoară și o activitate de emitere. În această privință, trebuie să se observe că nici reclamantele, nici intervenientele nu prezintă elemente de natură să conteste temeinicia observației Comisiei din considerentul (385) al deciziei atacate, privind faptul că, având în vedere existența până la 31 decembrie 2004 a unei norme a sistemului MasterCard, NAWIR (No Acquiring Without Issuing Rule), care impunea băncilor care doreau să accepte operațiuni să desfășoare inclusiv o activitate de emitere de carduri, aproape toate băncile care desfășurau o activitate de acceptare erau de asemenea emitente de carduri și beneficiau, în această calitate, de CIM-uri.

255 În al treilea rând, Comisia a putut de asemenea să rețină în mod legitim, în considerentul (386) al deciziei atacate, că organizația de plată MasterCard avea și un interes pentru stabilirea CIM-urilor la un nivel ridicat, „întrucât taxele de aderare pe care [MasterCard și filialele sale consolidate] le percepeau de la bănci în schimbul serviciilor lor de coordonare și de rețea erau legate de operațiuni” [considerentul (386) al deciziei atacate]. Astfel, numărul de operațiuni și, prin urmare, veniturile organizației de plată MasterCard depind în mod esențial de voința băncilor de a propune carduri MasterCard propriilor clienți. În consecință, este în interesul organizației de plată MasterCard să stabilească CIM-uri la un nivel considerat atractiv de către bănci, ceea ce subliniază faptul, menționat de Comisie în considerentele (461)-(498) ale deciziei atacate, că concurența intersisteme se face în detrimentul sistemelor de carduri care oferă un nivel mai redus al CIM-urilor.

256 În al patrulea rând, din înscrisurile reclamantelor rezultă că acestea nu neagă realitatea constatării reținute în considerentul (389) al deciziei atacate, potrivit căreia „[e]voluția constatată după IPO arată de asemenea că [organizația de plată MasterCard] ține seama de interesele concrete ale băncilor atunci când stabilește nivelul [CIM-urilor]”. Argumentația reclamantelor constă mai curând în a susține că acestea se limitează să acționeze ca un furnizor de servicii care încearcă să satisfacă nevoile clienților săi: bănci de emitere, bănci de acceptare și comercianți.

257 Cu toate acestea, trebuie să se constate că o așezare a băncilor și a comercianților pe același plan nu este deloc convingătoare, întrucât, în ceea ce îi privește pe aceștia din urmă, este urmărit în principal pragul maxim al toleranței lor la prețurile tranzacțiilor cu cardul, după cum s-a subliniat la punctele 212-217 de mai sus.

258 Argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că, după IPO a MasterCard, organizația de plată MasterCard nu ar lua în considerare decât interesul acționarilor săi publici nu este mai convingătoare. Având în vedere că stabilirea unor CIM-uri la un nivel ridicat contribuie la un număr mai mare de operațiuni și, prin urmare, la un efect favorabil asupra veniturilor organizației de plată MasterCard, se poate concluziona în mod rezonabil că nu există un conflict de interese între acționarii MasterCard și bănci.

259 Trebuie să se constate că, având în vedere cele două elemente menționate anterior, și anume menținerea unei puteri decizionale a băncilor după IPO în cadrul organizației de plată MasterCard și existența unei comunități de interese între aceasta și bănci cu privire la problema CIM-urilor, Comisia a putut considera în mod legitim, în esență, că, în pofida modificărilor aduse de IPO a MasterCard, organizația de plată MasterCard a continuat să fie o formă instituțională de coordonare a comportamentului băncilor. În consecință, Comisia a menținut în mod întemeiat calificarea drept decizii ale unei asocieri de întreprinderi pentru deciziile de stabilire a CIM-urilor, adoptate de organele organizației de plată MasterCard.

260 În consecință, al treilea motiv trebuie respins, fără a fi necesar să se examineze criticile reclamantelor privind celelalte elemente reținute de Comisie în susținerea concluziei sale și în special acceptarea de către bănci a noului mod de administrare în privința CIM-urilor [considerentele (394)-(396) ale deciziei atacate].

4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe faptul că decizia atacată ar fi afectată de erori de procedură și de fapt

261 Acest motiv este constituit din două aspecte, întemeiate, pe de o parte, pe o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor și, pe de altă parte, pe erori de fapt de natură să afecteze decizia atacată.

a) Cu privire la primul aspect al motivului, întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor

262 Reclamantele invocă patru obiecțiuni prin care critică, în primul rând, utilizarea abuzivă a unei scrisori de prezentare a situației de fapt, în al doilea rând, lipsa de claritate a acestei scrisori, în al treilea rând, prezența unor elemente noi în decizia atacată și, în al patrulea rând, modul în care Comisia a informat anumite autorități naționale de concurență.

Cu privire la prima obiecție, întemeiată pe utilizarea abuzivă a unei scrisori de prezentare a situației de fapt

263 Reclamantele reproșează Comisiei că a utilizat o scrisoare de prezentare a situației de fapt în locul unei a doua CSO. Această scrisoare de prezentare a situației de fapt ar depăși cadrul simplei prezentări suplimentare de elemente de probă, întrucât ar conține noi argumente juridice și fapte esențiale.

264 Comisia solicită respingerea prezentei obiecțiuni.

265 Potrivit unei jurisprudențe constante, respectarea dreptului la apărare impune ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderii interesate să i se fi oferit posibilitatea să își exprime în mod util punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor și a circumstanțelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a Tratatului (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 10, și Hotărârea Curții din 6 aprilie 1995, BPB Industries și British Gypsum/Comisia, C-310/93 P, Rec., p. I-865, punctul 21).

266 Articolul 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 reflectă acest principiu, prevăzând transmiterea către părți a unei comunicări privind obiecțiunile care trebuie să conțină în mod clar toate elementele esențiale pe care se bazează Comisia în acest stadiu al procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 67), pentru a permite persoanelor interesate să ia cunoștință în mod efectiv de comportamentele care le sunt reproșate de Comisie și să se poată apăra în mod util înainte de adoptarea unei decizii definitive de către Comisie. Această cerință este respectată atunci când decizia nu reține în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele menționate în comunicarea privind obiecțiunile și cuprinde doar fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 109 și jurisprudența citată).

267 Totuși, această indicație poate fi făcută în mod succint și decizia nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării privind obiecțiunile (a se vedea în acest sens Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 265 de mai sus, punctul 14), întrucât această comunicare constituie un document pregătitor ale cărui aprecieri de fapt și de drept au un caracter pur provizoriu (a se

vedea în acest sens Hotărârea Curții din 17 noiembrie 1987, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, Rec., p. 4487, punctul 70). Astfel, sunt admisibile acele adăugări la comunicarea privind obiecțiunile care sunt efectuate în urma răspunsului părților, ale căror argumente demonstrează că acestea au putut să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare. Comisia poate de asemenea, în lumina procedurii administrative, să modifice sau să adauge argumente de fapt sau de drept în sprijinul obiecțiunilor pe care le-a formulat (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului Compagnie générale maritime și alții/Comisia, punctul 228 de mai sus, punctul 448, și Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 2002, Schneider Electric/Comisia, T-310/01, Rec., p. II-4071, punctul 438).

268 Astfel, comunicarea către persoanele interesate a unor obiecțiuni suplimentare nu devine necesară decât în cazul în care rezultatul verificărilor determină Comisia să impute întreprinderilor acte noi sau să modifice în mod semnificativ elementele de probă ale încălcărilor contestate (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 266 de mai sus, punctul 192).

269 În sfârșit, trebuie amintit de asemenea că, potrivit jurisprudenței, încălcarea dreptului la apărare are loc atunci când există o posibilitate ca, din cauza unei nereguli săvârșite de Comisie, procedura administrativă inițiată de aceasta să fi putut avea un rezultat diferit. O întreprindere reclamantă dovedește că o astfel de încălcare a avut loc atunci când demonstrează suficient nu că decizia Comisiei ar fi avut un conținut diferit, ci că și-ar fi putut asigura mai bine apărarea în cazul inexistenței neregulii, de exemplu, deoarece ar fi putut utiliza în apărarea sa documente la care i s-a refuzat accesul în cursul procedurii administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, Rec., p. I-10821, punctul 31 și jurisprudența citată, și Hotărârea Curții din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, Rep., p. I-6375, punctul 28).

270 În speță, trebuie subliniat că, deși Comisia s-a întemeiat în considerentele (202)-(213) ale CSO pe caracteristicile organizației de plată MasterCard anterioare IPO pentru a concluziona că aceasta constituia o asociere de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, din alte fragmente ale acestei comunicări privind obiecțiunile se poate deduce că Comisia aprecia că IPO anunțată de MasterCard nu ar modifica temeinicia concluziei sale privind existența unei încălcări a articolului 81 CE. Astfel, în considerentul (25) se subliniază că documentele prezentate de reclamante nu ar demonstra că consiliul de administrație european ar pierde competența de a stabili CIM-urile după IPO. În considerentul (28) al CSO menționate, Comisia a furnizat o prezentare a modificărilor pe care le-ar introduce IPO, lăsând să se înțeleagă că băncile ar continua să aibă un rol în noua structură.

271 Deși unul dintre elementele reținute de Comisie în CSO s-a dovedit a fi diferit de ceea ce s-a decis în final în cadrul IPO, întrucât consiliul de administrație european nu a păstrat competența de a stabili CIM-urile, totuși CSO a permis reclamantelor să își susțină punctul de vedere cu privire la obiecția Comisiei privind calificarea sistemului MasterCard drept asociere de întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE și, mai ales, cu privire la lipsa de efect a IPO asupra acestei calificări. De aici se deduce în mod logic că reclamantele au putut fi de asemenea ascultate de Comisie cu privire la acest aspect în cursul audierii care s-a desfășurat ulterior RCSO-ului lor.

272 Această posibilitate a reclamantelor de a-și susține punctul de vedere în cursul procedurii administrative este atestată de faptul că acestea au consacrat o parte importantă a RCSO-ului lor efectelor IPO asupra aplicabilității articolului 81 alineatul (1) CE.

273 Prin urmare, în împrejurările speței, este necesar să se considere că recurgerea la o scrisoare de prezentare a situației de fapt, mai degrabă decât la o comunicare privind obiecțiunile, nu constituie o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor, întrucât Comisia era obligată doar să prezinte elementele de probă pe care intenționa să le utilizeze pentru a contesta argumentele invocate de reclamante în cadrul procedurii administrative.

274 În consecință, prezenta obiecție trebuie respinsă.

Cu privire la a doua obiecție, întemeiată pe o lipsă de claritate a scrisorii de prezentare a situației de fapt

275 Potrivit reclamantelor, conținutul scrisorii de prezentare a situației de fapt nu era suficient de clar pentru a le permite să înțeleagă modul în care intenționa Comisia să utilizeze documentele la care făcea referire, aceasta în pofida unor solicitări de clarificare pe care le adresaseră atât Comisiei, cât și consilierului-auditor, aspect pe care Comisia l-ar admite în memoriul în apărare. Reclamantele fac trimitere la anexele A.8.2 și A.20, care reiau corespondența lor cu Comisia în legătură cu problema menționată. Această lipsă de claritate ar fi condus la o încălcare a dreptului lor la apărare.

276 În ceea ce privește admisibilitatea acestei obiecții, reclamantele susțin că motivul pentru care scrisoarea de prezentare a situației de fapt era inadecvată este explicat în cererea introductivă și că anexele s-ar limita să furnizeze elemente de probă.

277 Comisia apreciază că prezenta obiecție este inadmisibilă.

278 Trebuie să se constate că argumentația reclamantelor apare doar într-o formă foarte succintă în cererea introductivă a acestora. Astfel, la punctul 122 din cererea introductivă se reproșează Comisiei, în general, că nu a furnizat „reclamantelor toate clarificările necesare care le-ar fi permis să înțeleagă modul în care intenționa Comisia să utilizeze documentele pe care le cita în [scrisoarea de prezentare a situației de fapt]”. La punctul 123 se menționează că reclamantele s-au confruntat „cu mari dificultăți pentru a furniza un răspuns semnificativ”. În sfârșit, la punctul 124 se susține că reclamantele „au identificat în [scrisoarea de prezentare a situației de fapt] cel puțin 20 de exemple în care Comisia nu a precizat în ce mod ar fi utilizate elementele de probă citate de Comisie”. Cu toate acestea, în cererea introductivă propriu-zisă nu este menționat niciun exemplu. De asemenea, aceasta nu cuprinde nicio indicație care să permită evaluarea „dificultăților” la care se referă reclamantele.

279 În plus, trimiterile la anexa A.8.2 la cererea introductivă („Corespondența dintre consiliul [reclamantelor] și Comisie”) și la anexa A.20 la cererea introductivă („Corespondența din perioada 17 aprilie […] 12 iulie 2007 dintre consiliul [reclamantelor] și Comisie privind inadecvarea scrisorii de prezentare a situației de fapt”) nu permit compensarea carențelor cererii introductive cu privire la acest aspect.

280 Trebuie să se constate că reclamantele se limitează să efectueze o trimitere generală la anexa A.20. În consecință, pentru motivele prezentate la punctele 68-70 de mai sus, această anexă nu poate fi luată în considerare.

281 În ceea ce privește anexa A.8.2, se poate considera că reclamantele fac trimitere la un anumit fragment din această anexă, constând într-o scrisoare a reclamantelor din 13 aprilie 2007, și că, prin urmare, conținutul acesteia poate fi luat în considerare. Totuși, din lectura sa rezultă doar o enumerare de fragmente din scrisoarea de prezentare a situației de fapt pe care reclamantele le apreciau ca „fiind neclare” și cu privire la care solicitau o clarificare din partea Comisiei. În consecință, trebuie să se constate că nu este posibil să se concluzioneze, exclusiv ca urmare a lecturii acestei enumerări și în lipsa unei argumentații mai exacte a reclamantelor cu privire la acest aspect, că pretinsa lipsă de claritate a putut conduce la o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor.

282 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că prezenta obiecție trebuie respinsă ca inadmisibilă în temeiul articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, întrucât nu cuprinde elementele esențiale care să permită Tribunalului să își exercite controlul, iar Comisiei, să își asigure apărarea.

Cu privire la a treia obiecție, întemeiată pe prezența unor elemente noi în decizia atacată

283 Reclamantele susțin că decizia atacată conține, în primul rând, argumente noi, în al doilea rând, o motivare nouă, precum și, în al treilea rând, explicații suplimentare sau mai precise ale elementelor de probă pe care nu au avut ocazia să le conteste. În această privință, reclamantele fac trimitere la

anexa A.21 („Încălcarea de către Comisie a dreptului la apărare [al reclamantelor] – Argumente, motivare și probe privind IPO”). Tot cu privire la acest aspect, ar exista o încălcare a dreptului lor la apărare.

284 Această obiecție ar fi admisibilă, întrucât anexa A.21 se limitează să identifice diferențele dintre CSO și decizia atacată.

285 Comisia apreciază că această obiecție este inadmisibilă și, în orice caz, neîntemeiată.

286 În primul rând, în ceea ce privește criticile referitoare la prezența unor argumente noi în decizia atacată, este suficient să se sublinieze că acestea nu privesc aspectele din decizia atacată pe baza cărora s-a concluzionat că Comisia fusese îndreptățită să mențină calificarea drept decizie a unei asocieri de întreprinderi ulterior IPO.

287 Astfel, în ceea ce privește concluzia potrivit căreia băncile continuau să exercite în mod colectiv o putere decizională asupra unor aspecte esențiale ale organizației de plată MasterCard la nivel național și european, printre elementele pretins noi menționate în anexa A.21 la cererea introductivă nu figurează prerogativa băncilor de a adopta norme naționale specifice, care să fie aplicabile pe o anumită piață și să înlocuiască în parte normele rețelei mondiale (punctul 246 de mai sus) sau menținerea competenței consiliului de administrație european de a decide cu privire la „probleme esențiale” (punctul 247 de mai sus).

288 În ceea ce privește concluzia privind existența unei comunități de interese între organizația de plată MasterCard și bănci pentru stabilirea CIM-urilor la un nivel ridicat, din anexa A.21 nu rezultă nicio contestare a argumentelor care permit să se concluzioneze că băncile aveau un interes pentru stabilirea CIM-urilor la un nivel ridicat (punctele 253 și 254 de mai sus). Din această anexă nu rezultă nici că argumentul prezentat în considerentul (386) al deciziei atacate, întemeiat pe faptul că organizația de plată MasterCard avea de asemenea un interes pentru stabilirea CIM-urilor la un nivel ridicat (punctul 255 de mai sus), ar fi apărut prima dată în decizia atacată. În sfârșit, constatarea că organizația de plată MasterCard ar ține seama de interesele concrete ale băncilor la stabilirea nivelului CIM-urilor, prezentată în considerentul (389) al deciziei atacate, nu face obiectul vreunei contestări (punctul 256 de mai sus).

289 În al doilea rând, același lucru este valabil pentru criticile privind prezența unei „motivări noi” în decizia atacată. Singura susținere eventual relevantă este cea referitoare la redactarea considerentului (360) al deciziei atacate privind existența unei cooperări orizontale între bănci în cadrul organizației de plată MasterCard. Cu toate acestea, trebuie să se constate că diferența subliniată de reclamante privește un aspect nesemnificativ din motivarea Comisiei, iar nu sensul constatării la care a ajuns aceasta.

290 În al treilea rând, în ceea ce privește criticile privind prezența în decizia atacată a unor explicații suplimentare sau mai precise ale elementelor de probă, trebuie subliniat că numai două critici cuprinse în anexa A.21 la cererea introductivă privesc aspecte relevante ale raționamentului Comisiei și că analiza acesteia este, cu privire la aceste aspecte, susținută de alte elemente de probă, necontestate de reclamante. Această constatare este valabilă și pentru observația din considerentul (59) al deciziei atacate, potrivit căreia conducerea organizației de plată MasterCard încuraja adoptarea orizontală de decizii între bănci. Același lucru este valabil și în privința concluziei din considerentul (354) al deciziei atacate, potrivit căreia băncile europene au continuat să își asume răspunderea pentru activitățile din Europa, cu excepția problemelor considerate sensibile din punctul de vedere al normelor antitrust.

291 Prin urmare, prezenta obiecție trebuie respinsă.

Cu privire la a patra obiecție, întemeiată pe o informare insuficientă a anumitor autorități naționale de concurență

292 Reclamantele observă că Comisia admite că RCSO nu a fost comunicat autorităților naționale de concurență în același mod, întrucât unele dintre acestea l-au primit numai cu o zi lucrătoare înaintea audierii. Reclamantele susțin că, dacă ar fi fost informate cu privire la această comunicare tardivă, ar fi solicitat o amânare a audierii. Sub acest aspect ar exista o încălcare a principiilor bunei administrări, al așteptărilor legitime și al dreptului lor la apărare, având în vedere că decizia atacată nu a putut fi adoptată pe baza unei înțelegeri complete a apărării lor.

293 Comisia solicită respingerea prezentei obiecții.

294 În temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia sesizează un comitet consultativ format din reprezentanți ai autorităților de concurență ale statelor membre înainte de a adopta o decizie precum cea în cauză în speță.

295 Desigur, având în vedere că, potrivit articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor 81 [CE] și 82 [CE] (JO L 123, p. 18, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 242), „Comisia invită autoritățile de concurență ale statelor membre să participe la audiere”, este de dorit ca autoritățile de concurență sau cel puțin cele care doresc să participe la audiere să ia cunoștință de observațiile scrise ale părților într-un termen rezonabil înaintea audierii în cauză.

296 Cu toate acestea, împrejurarea că anumite autorități naționale de concurență au primit RCSO numai cu o zi lucrătoare înaintea audierii nu constituie o încălcare susceptibilă să conducă la anularea deciziei atacate.

297 Astfel, din articolul 14 din Regulamentul nr. 1/2003 rezultă că rolul esențial al comitetului consultativ este acela de a emite un aviz scris privind proiectul preliminar de decizie. Or, trimiterea tardivă a RCSO nu a avut efect asupra validității sesizării comitetului consultativ, întrucât autoritățile de concurență erau în măsură să ia cunoștință de RCSO înaintea consultării lor în cadrul acestui comitet.

298 În plus, după cum subliniază în mod întemeiat Comisia, această trimitere tardivă a RCSO nu le-a împiedicat pe reclamante să își susțină punctul de vedere în cadrul audierii.

299 Prin urmare, această obiecție trebuie respinsă și, implicit, primul aspect al motivului în ansamblu.

b) Cu privire la al doilea aspect al motivului, întemeiat pe existența unor erori de fapt

300 Reclamantele susțin, în esență, că anumite erori de fapt ale Comisiei sunt atât de grave încât afectează decizia atacată. În acest context, reclamantele invocă trei obiecții privind, în primul rând, caracterul vădit eronat al comparării sistemului MasterCard cu cele cinci sisteme naționale reținute de Comisie, în al doilea rând, o analiză selectivă efectuată de Comisie cu privire la declarațiile unor comercianți primite în cursul procedurii administrative și, în al treilea rând, caracterul fundamental viciat al studiului privind piața comercianților.

301 La a doua și la a treia obiecție s-a răspuns deja la punctele 145-158 de mai sus. În ceea ce privește prima obiecție, trebuie amintit că temeinicia concluziei privind lipsa necesității obiective a CIM-urilor este suficient justificată de alte elemente de probă sau argumente decât comparația cu aceste cinci sisteme naționale. Prin urmare, această obiecție trebuie respinsă ca fiind, în orice caz, inoperantă.

302 În consecință, trebuie respins al doilea aspect și, implicit, prezentul motiv, precum și cererea de anulare a deciziei atacate.

B — *Cu privire la cererea de anulare a articolelor 3-5 și 7 din decizia atacată*

303 În subsidiar, reclamantele solicită anularea articolelor 3-5 și 7 din decizia atacată.

304 La articolul 3 din decizia atacată, Comisia a impus reclamantelor să abroge în mod oficial, în termen de șase luni, CIM-urile în cauză, să modifice normele rețelei asocierii și să anuleze toate deciziile privind CIM-urile. La articolul 4, se impune reclamantelor să comunice instituțiilor financiare membre ale sistemului MasterCard, precum și caselor de compensație și băncilor de decontare interesate de operațiunile din SEE modificările aduse normelor rețelei asocierii în termen de șase luni. La articolul 5, se impune reclamantelor să publice pe internet un rezumat al deciziei atacate. În sfârșit, articolul 7 din decizia atacată prevede că nerespectarea uneia dintre dispozițiile prevăzute la articolele 2-5 va fi sancționată printr-o amendă în cuantum de 3,5 % din cifra de afaceri mondială consolidată zilnică a reclamantelor.

305 Trebuie să se constate că, deși titlul capătului de cerere al reclamantelor se referă la o anulare a articolelor 3-5 și 7 din decizia atacată, acestea furnizează, în cadrul motivului unic invocat în susținerea acestei cereri, doar argumentația privind articolele 3 și 7 din decizia atacată.

306 Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede:

„[A]tunci când Comisia […] constată că există o încălcare a articolului 81 [CE] sau 82 [CE], poate solicita printr-o decizie întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi în cauză să înceteze respectiva încălcare. În acest scop, Comisia le poate impune orice măsuri corective comportamentale sau structurale care sunt proporționale cu încălcarea comisă și necesare pentru încetarea efectivă a încălcării. Măsurile corective structurale nu ar trebui impuse decât atunci când nu există o măsură corectivă comportamentală la fel de eficientă sau atunci când o măsură corectivă comportamentală la fel de eficientă este mai oneroasă pentru întreprinderea în cauză decât o măsură corectivă structurală [...]”.

307 Potrivit articolului 24 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003, „Comisia poate aplica, prin decizie, întreprinderilor sau asociațiilor de întreprinderi penalități cu titlu cominatoriu care nu depășesc 5 % din cifra de afaceri zilnică medie din exercițiul financiar precedent pentru fiecare zi de întârziere și calculate de la data stabilită în decizie pentru a le obliga […] să înceteze o încălcare a articolului 81 [CE] sau a articolului 82 [CE], în conformitate cu o decizie luată în temeiul articolului 7”.

308 Prin intermediul primului aspect al motivului invocat, reclamantele susțin că decizia atacată este afectată de un viciu de motivare în ceea ce privește măsura corectivă impusă de Comisie la articolul 3 din decizia atacată și penalitatea cu titlu cominatoriu prevăzută la articolul 7 din aceeași decizie.

309 Trebuie amintit că motivarea impusă prin articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului actului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acesta. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse prin articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în funcție de contextul său, precum și de ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (a se vedea Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink’s France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63 și jurisprudența citată).

310 În ceea ce privește obiecția întemeiată pe nemotivarea dispoziției prevăzute la articolul 3 din decizia atacată, trebuie subliniat că temeiul juridic al obligației impuse reclamantelor de a abroga în mod oficial, în termen de șase luni, CIM-urile în cauză, de a modifica normele rețelei asocierii și de a anula toate deciziile privind CIM-urile este precizat în considerentul (756) al deciziei atacate. Justificarea acesteia decurge din considerentele (759) și (761) ale aceleiași decizii, în care este prezentată drept o consecință a obligației impuse reclamantelor de a înceta să stabilească în fapt un preț minim pentru MSC-uri.

311 Trebuie să se constate că această motivare, deși este sumară, a permis reclamantelor să ia cunoștință de motivele dispoziției Comisiei, iar Tribunalului, să își exercite controlul asupra legalității acesteia.

312 Desigur, este adevărat că decizia atacată nu cuprinde explicații privind proporționalitatea obligației impuse la articolul 3 din decizia atacată, spre deosebire de proporționalitatea obligațiilor prevăzute la articolele 4 și 5 și de penalitatea cu titlu cominatoriu prevăzută la articolul 7 din decizia atacată.

313 Cu toate acestea, întrucât obligația de a modifica normele rețelei asocierii și de a anula toate deciziile privind CIM-urile poate fi apreciată drept o consecință directă a constatării ilegalității CIM-urilor, Comisia nu era obligată să prezinte o motivare explicită cu privire la acest aspect.

314 Această concluzie nu este infirmată de argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că, în trecut, Comisia ar fi recunoscut că CIM-urile puteau fi compatibile cu articolul 81 CE sau ar fi admis principiul potrivit căruia CIM-urile ar putea îndeplini prima condiție prevăzută la articolul 81 alineatul (3) CE. Întrucât o astfel de argumentație este lipsită de relevanță în cadrul stabilirii măsurii corective, Comisia nu era obligată să prezinte o motivare cu privire la acest aspect. În plus, după cum s-a amintit la punctul 192 de mai sus, CIM-urile Visa au fost exceptate pe baza unei propuneri modificate de CIM-uri, care limita cuantumul acestora la cheltuielile suportate de băncile de emitere pentru oferirea anumitor avantaje specifice comercianților, ceea ce le distinge de CIM-urile în discuție în prezenta cauză.

315 În consecință, obiecția întemeiată pe nemotivarea articolului 3 din decizia atacată trebuie respinsă.

316 În ceea ce privește motivarea penalității cu titlu cominatoriu prevăzută la articolul 7 din decizia atacată, trebuie subliniat că temeiul juridic al acesteia este explicat în considerentul (773) al deciziei atacate. Justificarea acesteia este prezentată în considerentul (774) al aceleiași decizii, în care Comisia susține că existența unui „risc serios ca [organizația de plată] MasterCard să aplice în continuare [CIM-urile] sau să încerce să adopte măsuri care să eludeze în mod efectiv măsura corectivă este un motiv suficient pentru a considera că, în vederea asigurării respectării măsurii corective, trebuie să se aplice [reclamantelor] penalități cu titlu cominatoriu”.

317 În sfârșit, alegerea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu este explicată în considerentele (775) și (776) ale deciziei atacate. Comisia s-a referit la necesitatea „stabilirii penalităților cu titlu cominatoriu la un nivel care să stimuleze motivația întreprinderii de a se supune unei decizii […] decât să culeagă beneficiile nerespectării acesteia”. De asemenea, ea a menționat dimensiunea importantă a organizației de plată MasterCard, precum și tentativa din trecut de a împiedica aplicarea dreptului concurenței prin intermediul IPO a MasterCard. Pe această bază, Comisia a decis stabilirea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu la 70 % din cuantumul maxim de 5 % din cifra de afaceri zilnică medie realizată de MasterCard în exercițiul financiar precedent.

318 Întrucât o astfel de motivare a permis reclamantelor să cunoască motivele penalității cu titlu cominatoriu prevăzute la articolul 7 din decizia atacată, iar Tribunalului, să își exercite controlul asupra legalității acesteia, trebuie de asemenea respinsă obiecția întemeiată pe nemotivarea articolului 7 din decizia atacată.

319 Această concluzie nu este infirmată de argumentația unei interveniente, întemeiată pe faptul că articolul 7 trebuie anulat pentru nemotivare, întrucât Comisia nu a explicat în cuprinsul acestuia motivul pentru care considera MasterCard o întreprindere autonomă, aplicând o penalitate cu titlu cominatoriu bazată pe cifra sa de afaceri, deși susținea că sancționează o decizie a unei asocieri de întreprinderi.

320 Trebuie subliniat că articolul 24 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 se referă în mod special la posibilitatea de a aplica penalități cu titlu cominatoriu asocierilor de întreprinderi.

321 Întrucât MasterCard International și MasterCard Europe constituie filiale integral consolidate ale MasterCard, trebuie să se considere că, luând în considerare cifra de afaceri a acesteia din urmă, Comisia nu a făcut decât să aplice articolul 24 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 la împrejurările cauzei. În consecință, Comisia nu era obligată să prezinte o explicație specială cu privire la acest aspect.

322 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului invocat, reclamantele contestă proporționalitatea măsurii corective prevăzute la articolul 3 din decizia atacată.

323 Trebuie amintit că principiul proporționalității, care se numără printre principiile generale ale dreptului Uniunii, impune ca actele instituțiilor să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru realizarea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză, fiind stabilit că, atunci când este posibilă alegerea dintre mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și că inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (Hotărârea Curții din 5 mai 1998, Regatul Unit/Comisia, C-180/96, Rec., p. I-2265, punctul 96, și Hotărârea Curții din 12 iulie 2001, Jippes și alții, C-189/01, Rec., p. I-5689, punctul 81).

324 În ceea ce privește în special proporționalitatea măsurii corective contestate, trebuie amintit că articolul 7 din Regulamentul nr. 1/2003 prevede în mod expres măsura în care principiul proporționalității se aplică în situațiile care intră în domeniul său de aplicare. Astfel, în temeiul acestei dispoziții, Comisia poate impune întreprinderilor în cauză orice măsuri corective comportamentale sau structurale care sunt proporționale cu încălcarea săvârșită și necesare pentru încetarea efectivă a încălcării (Hotărârea Curții din 29 iunie 2010, Comisia/Alrosa, C-441/07 P, Rep., p. I-5949, punctul 39).

325 În speță, obligația de a abroga în mod oficial CIM-urile, de a modifica normele rețelei asocierii și de a anula toate deciziile privind CIM-urile, prevăzută la articolul 3 din decizia atacată, este consecința directă a constatării nelegalității CIM-urilor în cauză. Prin urmare, aceasta nu are un caracter disproporționat, întrucât se limitează la a determina încetarea încălcării în cauză.

326 Această concluzie nu este infirmată de argumentația reclamantelor întemeiată pe faptul că, întrucât Comisia admite că unele CIM-uri pot eventual îndeplini cerințele prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, o măsură corectivă care impune abrogarea CIM-urilor sau stabilirea valorii acestora la zero ar fi disproporționată, întrucât Comisia ar fi trebuit mai degrabă să stabilească metodologia de calcul al CIM-urilor astfel încât acestea să fie compatibile cu articolul 81 CE.

327 Trebuie să se constate că o astfel de argumentație rezultă dintr-un raționament eronat. Astfel, era în sarcina reclamantelor să propună, în cadrul demonstrării respectării condițiilor prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, o metodă de stabilire a CIM-urilor care ar fi fost de natură, dacă era cazul, să le facă compatibile cu această prevedere. În lipsa unei astfel de probe, Comisiei îi revine sarcina de a determina încetarea încălcării articolului 81 CE pe care a constatat-o în mod legitim.

328 Reclamantele susțin de asemenea că și termenul de șase luni este disproporționat. Acestea fac referire la faptul că, în decizia Visa II, Visa ar fi „obținut aproape cinci ani pentru a introduce o schimbare mult mai puțin radicală și [că] nu a fost impusă nicio măsură de punere în aplicare”.

329 După cum s-a subliniat la punctele 192 și 314 de mai sus, decizia Visa II a fost adoptată într-un context care nu este comparabil cu cel din decizia atacată. În orice caz, termenul acordat autorului unei încălcări pentru a pune capăt acesteia nu poate fi comparat în mod util cu perioada pentru care a fost acordată o exceptare.

330 În ceea ce privește termenul de șase luni, reclamantele nu prezintă elemente care să permită să se considere că aveau dificultăți speciale în a aplica măsura corectivă în acest termen. Pe de altă parte, trebuie subliniat că articolul 6 din decizia atacată prevedea posibilitatea ca reclamantele să solicite Comisiei o prelungire a termenului în cauză.

331 Prin urmare, al doilea aspect al motivului trebuie respins și, implicit, motivul în ansamblu.

332 Având în vedere tot ceea ce precedă, toate cererile prezentate în cadrul prezentei acțiuni trebuie să fie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

333 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

334 Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei. Întrucât BRC și EuroCommerce nu au prezentat concluzii în această privință, acestea suportă propriile cheltuieli de judecată.

335 Întrucât Comisia nu a cerut obligarea Banco Santander, HSBC, Bank of Scotland, RBS, Lloyds TSB și MBNA la plata cheltuielilor de judecată legate de intervențiile lor, aceste interveniente suportă numai propriile cheltuieli de judecată.

336 În temeiul articolului 87 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul de procedură, statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În consecință, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șaptea)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) MasterCard, Inc., MasterCard International, Inc., și MasterCard Europe suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisia Europeană.

3) Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.

4) British Retail Consortium și EuroCommerce AISBL suportă propriile cheltuieli de judecată.

5) Banco Santander, SA, Royal Bank of Scotland plc, HSBC Bank plc, Bank of Scotland plc, Lloyds TSB Bank plc și MBNA Europe Bank Ltd suportă propriile cheltuieli de judecată.

Dittrich Wiszniewska-Białecka Prek

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 24 mai 2012.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt 3

I — Reclamanta 3

II — Procedura administrativă care a condus la decizia atacată 3

Decizia atacată 4

I — Sistem cvadripartit de carduri bancare și comisioane interbancare 4

II — Definirea pieței relevante 4

III — Aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE 5

A — Decizia unei asocieri de întreprinderi 5

B — Restrângerea concurenței 5

C — Aprecierea eventualei necesități obiective a CIM-urilor pentru funcționarea sistemului MasterCard 6

IV — Aplicarea articolului 81 alineatul (3) CE 7

V — Dispozitivul 7

Procedura 8

Concluziile părților 9

În drept 10

I — Cu privire la cererea de măsuri de organizare a procedurii prezentată de reclamante 10

II — Cu privire la admisibilitatea conținutului anumitor anexe la înscrisurile părților 10

III — Cu privire la fond 11

A — Cu privire la cererea de anulare a deciziei atacate 11

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, întrucât Comisia ar fi concluzionat în mod eronat că stabilirea CIM-urilor constituia o restrângere a concurenței 11

a) Cu privire la aspectul motivului întemeiat pe aprecierea eronată a necesității obiective a CIM-urilor 12

Cu privire la obiecția întemeiată pe aplicarea unor criterii juridice eronate 12

Cu privire la obiecția întemeiată pe examinarea eronată a necesității obiective a CIM-urilor 13

— Cu privire la necesitatea obiectivă a CIM-urilor ca modalități generice de decontare a operațiunilor 13

— Cu privire la necesitatea obiectivă a CIM-urilor ca mecanism de transfer de fonduri în favoarea băncilor de emitere 14

b) Cu privire la aspectul motivului întemeiat pe erori de apreciere în analiza efectelor CIM-urilor asupra concurenței 17

Cu privire la aspectele referitoare la examinarea concurenței în lipsa unor CIM-uri . 18

Cu privire la obiecțiile legate de examinarea pieței produselor 23

Cu privire la obiecția referitoare la examinarea elementelor de probă cu caracter economic prezentate în cursul procedurii administrative 25

Cu privire la obiecția privind motivarea deciziei atacate 26

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (3) CE 27

3. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE ca urmare a calificării eronate a organizației de plată MasterCard drept asociere de întreprinderi 33

4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe faptul că decizia atacată ar fi afectată de erori de procedură și de fapt 36

a) Cu privire la primul aspect al motivului, întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor 36

Cu privire la prima obiecție, întemeiată pe utilizarea abuzivă a unei scrisori de prezentare a situației de fapt 36

Cu privire la a doua obiecție, întemeiată pe o lipsă de claritate a scrisorii de prezentare a situației de fapt 38

Cu privire la a treia obiecție, întemeiată pe prezența unor elemente noi în decizia atacată 38

Cu privire la a patra obiecție, întemeiată pe o informare insuficientă a anumitor autorități naționale de concurență 40

b) Cu privire la al doilea aspect al motivului, întemeiat pe existența unor erori de fapt. 40

B — Cu privire la cererea de anulare a articolelor 3-5 și 7 din decizia atacată 41

Cu privire la cheltuielile de judecată 44